

הטפל בזה ציוו נבין בעל יסוד עולם אשר האגבל הזמן הזה לל"ו שעה בדוקא ממחזר למעלה, הוא מצד ההלפס במקום ההתחלה. כי בעל יסוד עולם מחחיל ממזרה שמש ומלאו ל"ו שעות כלן לו במקום ועדר הישוב הוא יס אוקיאום הנמשך ובה מהתחלה נאמר עד רלשאי המזרה מקום הל"ן וכמו שקדם, ולכן בשיעור הזה מן הזמן נמלא שם שבה מסהלק ויטסק מסי כל יושבי הלד. אמנם לדעת ההבד המהחיל מל"ו השבה נמשך והולך לשוכי ארץ עד חוס מ"ח שעות כלמור, ועל ידי הצורה המותרת למעלה סר כל קסה והחישר כל מעקס, קצתה ועיקר שיש עליה. וכל קסה כודעהיך כי סוף נמנחו להוביה של"ו חתלה למקראי קדש הוא שער השמים להכנס זה חתלה שבתות ה' ומועדיה, ומשולחנה קד אר על בני העולם להיות גם הוא יס קוראים לנבה ענג לקדוה ה' מכווד. ומוסף גם הוא כי שם שבה ערעד מן שניהם על שוני הארץ הקדושה טרס יכרה, וכבודו נראה על כל יושבי חבל ויהיה שבה הארץ להס ללכלס. ומה שיש לדקדק על הדעת החיה שחסי לו מקום אשר אהקור שם על אודותיה אהרי עברי על ביאור פרטיהם של דברים בעזרה שדי משפיל ומרים:

הערה 1 להיות הירח מקבל אור מזרחי החמה הגס כשיגיע להטות נכחה מההחיה אז הוא מזחיר חזיו כלפי מעלה והחזיו השני קודר כלו כלפי הארץ, וזו היא סבה הסחרונו מבני אדם כרלשי החדשים. משם יסרד לרונן ארה כמנהגו לפני החמה רחוקו ממנה עד חני ההדס הולך ומתגלגל האור השופע לו, ונפחת ומכלפי מעלה ומוסיף להתפשט בחזיו כרלשי הארץ, והסוכספה הוא בכל יום ויום הוא בכדי חלק ה' מט"ו שנגון הירח כפי מה שמחרחק מן החמה בכל יום ויום י"ב מעלות שיהם חלק ס"ו מק"ם מעלות מרחק שמק"ה מערב עד קדש מזרח. והסכוימה דעת החוקרים שצבדי העגול הזה של זמן לילה ויום כ"ד שעות לכסוי הלבנה החדשה מרגע החדות ועד עת הרחיה הוא תכלית דקויה של לבנה החדשה שאפשר להראות עליו. וזהו ממלר ר' יצחק ס"ק דר"ם צריך לילה ויום מן ההדס, שצבדו בעל יסוד עולם אזהרה לבני בכל הבליח יודעיה ודאי היום הקבוע על פי הראיה בירושלים והיו סומכים על חשבונס שיהיו מלד לכל יצירו שקדשו ב"ד יום ל' לשם על פי הראיה עד שיתחשו וימלאו שרנה החדות היה צב"ו חתלת וים ליל כ"ט לשם, וזהו יאחמוס יס הלבנה החדשה מראיה בסוף יום כ"ט לישן צב"ו וקדשו ב"ד אח ההדש ע"פ הראיה, וזהו ימלאו שרנה החדות מעכב ולא חל אלא נאחר חתלה ליל כ"ט לישן אז יסחפקו צבדי וידחו הקבועה. וזהו יס צריך שיקדש רגע החדות לעת הראיה בכל מקום ידוע צבדי כ"ד שעות שמחלת הלילה עד סוף יומו. וזהו הבגול הגנון לראיה הלבנה החדשה ברוב רלשי החדשים אע"פ שלפעמים יוצמן אראותה לפחות מזה ולפעמים ליותר מזה (מבעל יסוד

ל מחקרה. והנה גם הוא שם לקריאה הימים ההחלה אחת משופטת מסכים בזה עם הר"ד אברהם הזכר, אפס כי בקביעות מקום להתחלה זו רוח אהרה יהיה אמו. וכלל כוננה בזה, כי מל"ו ולא מתקום אחר חתחיל קריאה היתה שבתוה עלי דלומה לעת מלאו מרצו הממה נכח קלה המערב שזו הוא טוח השמש לל"ו, והערב הזה רלשון הוא לו לכל הערבים שהיו ציטוב לכל יום ויום מימי השבוע, משךר ובה הסדר הזה מימי עולם בעת היצירה, ומן הדרך-היהיא ילא ונקרר בשם מני שיש ארץ עלי ארץ. וצכן היו שבתות ה' ומועדיה תלויס בלרץ הגבהרת סואיל והסתלה קריאתס למקראי קדש יהיה ממנה, ומשצ בפתח עינים כי עיני כל אליה יסברו נופים ומסכלים זה מלמאחי קורין אה שם שבתות ה' צמקום הוא הוככד, והיו ונלואותיה יהיה ועבר לניה הוא הקדש המזרחי צבדו הוא סוף כל גברי הקריאה אהר שמה עשרה שעות שהס העיקר כמו שיבא, כי כן ימלאו בקריאת ההלה הימים ממבוא השמש לל"ו עד מבואו להתלה מזרחה שהוא הל"ן, וכמו שיבאר. ומה שישנביל גברי קריאה היום לשמה עשרה שעות וכן עוד היום גדול לא עם האפס שמו מן הישוב לנו, שהיו שש שעות שארו עדיין לקריאת חתלה השבה אלא השוכים בין קלה המזרה לל"ו ולרץ ח"ב גבול שם כל יעברון גברי הקריאה מהלחה לקלה המזרה. שמונו בזה כי כל המרחק ההוא של עם המזרה יקרא צנתלחו, והזמן ההוא הנמשך בימים ביומא אריכהא דמיא, ומשצב השמש להתלה הל"ן כבר השלס עיקר קריאתו של יום צנתלחו, וביאה השמש לאחר מכן ציור המקומות שהס עד ארץ ישראל משונה יבא זו מכל ביאות אהרי היא ביאה ירקיעה לא חוסוף ולא חתן צבחינה הכוללים שהס ארבעת הנקודות הרלשיות לארבעת רבעי עגול הכדור אשר עליהם, ועברכס קריאות הימים סובוינה בלכתן. וכן היו השמה עשרה שעות עיקר בקריאה היום. ועל הדרך הזה עלמו יסחיד בשמו יוכ השבה י"ח שעות שחר שפסקה קריאתו במקום ההתחלה שהוא ארץ ישראל. ובמקומו יתבאר לך מי הכינים שיוזיא כל הכ"ד שעות לל"ו פ"י צבחינה הכוללים כחודצר, כי אמנס בעבור זה עשהו לפי דעתי כלאהו לישוע מאמר עולד קודם חלות להשלימו ולהסכימו עם מאמר צריך לילה ויום מן ההדס, וטויהס יחד עם החכמים הקודמים אשר גזרו אומר כי ל"ח שעות אחר התולד ידלה הירח כמו שיעלה זכרו בהכרה השמיות ויבאר הכל יפה בעתו. והנה על דעת ההבד הזמן הנמשך בהתחלה קריאה שם ליויים אלא שוכני ארץ בזה אהר זה כלמור עת היותו בהשקפה הכוללים מנ' שעות אשר צהס ישלס נגלול ההדס הימים על ארבעה הנקודות העקריה ברבור הארץ, מכל מקום לפי האמה בהשקפת הפרטים הס מ"ח שעות, כי כן ימלאו מעת כויסה שבה דרך משל לל"ו עד עם נאחה לפיכנים אלא ארץ ישראל מצד מזרח. ושבה התלף

עולם מאמר זה 'פ' ז', ומאמר ב' י"ב, ומאמר ד' 'ח' (ה'). וידוע חזק כי לדעת ההבדל יהי מאמר רבי זירא שזכרנו שזה למאמר אבא שמכיר בהערה הנמשכה. ולפי ההבדל עצמו אשר נבדיל שם בינו לבין בעל יסוד עולם אלא קביעות אותו היום או מתרתו משפטו שזה כמו בן זיה כי שניהם כאלה עולים אלא שיום מכל זל, וכמו שיתבאר בסמוך:

הערה ח מאמר אבא אבוב דר' שמלאי (פ"ק דר"ה) נולד קודם היום בידוע שגראה סמוך לשקיעת החמה, לא נולד קודם היום בידוע הוא שלא נראה סמוך לשקיעת החמה. נחלקו פירושה כרוב אחד מקצה מזה וזכרו אחד מקצה מזה. הלא הם ההבדל ובעל יסוד עולם פורשי כפיס מלמעלה. כי ההבדל יפרש נולד היתה קודם היום יום שבת דרך שנת בירושלים בידוע שיראה ליושבי המזרח ביום שבת שלהם בערב סמוך לשקיעת החמה, ר"ל קודם שקיעתה לשם, וזה מטעם קדימת ריחוק ההדוה. על פה הראיה נסח בכדי כ"ז שעה שזכרנו בהערה הקודמת. ולפי שגראה היתה בערב יבא ההרסה אל מקום זה הנגזר לראיה הוא המזרח ראשית הישוב שח"י היתה בת זוגו להשבון המולד, כאשר אורו עיניך מדברי בעל המאמר המוזכר למעלה, ראוי מפני זה לקבוע היום ההוא ראש השנה דרך משל לכל בני העולם וזרשיית קביעותו היתה מדי הכנסו תהלה בדרך ישראל המקדמת ליום הכניסה י"ח שעות כאמור, ומן זו והלאה סובב סובב הולך בכל מקום אשר לכל בני ישראל יהיה אור במושבותיה בזה אחר זה, וגם כי בעת הברוא היתה לבני מזרח יום שבת סמוך להשכה, כבר היו יושבי י"ח בחוץ יום ראשון ל"ח שעות ממנו מדין קדימתה בקריאת כל יום והפסקות בכדי זה השיעור מחובר בהערה הששיה, מכל מקום אין בזה בית מיוחד כלל, כי אמנם עיקר הכוונה שביום השבת ביום השבת יערכו קביעות המועד ההוא ע"י נגולו של יום בכל מושבותיהם, וכל הקודם מהם בקריאת שמו של אותו היום זכה ג"כ בקדימתה קביעת המועד בעצם היום ההוא אלא, גם כי לפי האמת אין לבני י"ח מן ההדוה בעת קביעתם לשם רק שש שעות מעת המולד אשר אירע שם לפי הנהגתו קודם היום היום ההוא עצמו כמו שפסק. ויגן בעל יסוד עולם וישב לו מנגד רחוק ממסוהו קשת מן הפירות המזכר, כי אחר אל אראה דברו אשר קאהו תראה משפטו אחר ביאור הפרטים. וישא חילו קולו (מאמר ד' פ' ח') זימיר דין ההלכה של טול קודם היום וכו' לא נאמר אלא לבני חדש השני וכו', אשר לא נדעה ההבדל הנבלי מחלק בין חדש לחדש כי טעמו שזה בכלם והשבון המולד לדעה בעל יסוד עולם (מאמר ד' פ' ז') נחוסד על טבור הארץ, ומקום הראיה הוא כאלמעל ח"י רחוק מטבור הארץ כלפי מערב בכדי ששם ומרוב ח"י חלקים, כמו שפסק לנו בהערה הרביעית, לא שהמולד יהיה בבחינת ארץ ישראל והראיה בבחינת המזרח כדעת המזכר, וכמו שהורה בעל בריתו המאמר

הגדול' באמרו דכריו המועתקים למעלה כי סוד העבור המסור בינו יסודו כהררי קדש והן שתי הנקודות מן הארבע, האחת א"י והיא אדמת הקדש וכו', והב' קנה המזרח שהוא תהלה היסוד. וכבר מה שאמר הביא והיה כבוד אלהי ישראל בא מדחק לקדים וגו' והארץ והאורה מכבודו כאמור, מדחק לשקיעת החמה המזכר במאמר אבא הוא לבעל יסוד עולם אחר השקיעה כשליש שעה, שאז יתכן להראות היתה לבני אדם כשהוא בהגליה דקויה שאפשר שיראה עליו, לא כדעת ההבדל שפירש אותו קודם שקיעת החמה. ומזה ג"כ יאז המחלוקת לענין קביעות אותו היום בעצמו לדעת המזכר, או היום הנמשך אחריו לדעת בעל יסוד עולם, וכמעט נסיו רגילהם זה מזה בכל חלקי המאמר המזכר עד בלי השאיר לו אפילו אות אחת שהתבאר אצל בנייהם על אופן אחד. וכלל ביאורו של בעל יסוד עולם מיוחד הוא על אודני אשר הטעמו לו במה שקדם, וכמו כן על מה שהושרש אלא כי בכדי ב"ב שעות ומתהלך ולא כפחות מזה שאפשר שיקדם רגע ההדוה של השני על פה הראיה בא"י, וכי בכדי י"ד שעות הרמ"ח חלקים ולא ביותר מזה אפשר שיקדם רגע ההדוה של השני על רגע מולדו, כי רב מאד ההבדל אלא בין רגע ההדוה שעיניו לפי המהלך האמתי לרגע המולד השמור ובה לפי המהלך האמתי הנקרא שיה כפי הביאור המיוחד לו על זה אשר המולד הראשון מהמחמך השלישי. על כל אופן אבא אבוב דר' שמלאי שאם תל מולד השני קודם היום יום כ"ט אלא במקום טבור הארץ שעליו יהיה שבון המולד אלא, כלומר שמימנו המחוקק על פי עקרי העבור יהיה כי א"פ לפחות מ"ח שעות מהיום, ואז יכירו וידעו כי שפיר הוא שהראה אלבנה ההדוה בסוף היום ההוא עצמו כשליש שעה אחר השקיעה כאמור בא"י ששם דין הראיה ובה אלא דעמו כמו שזכרנו, וראוי הוא מפני זה לקבוע יום ל' ר"ה. והיה טעמו כי בהיות האמעל א"י רחוק מטבור הארץ כלפי מערב בכדי שעה אחת תר"ב חלקים כמוזכר בהערה הרביעית, ומאז שמעת חול המולד קודם י"ח שעות בטבור הארץ עד סוף היום ההוא בא לשליש שעה אחר השקיעה נמשך י"ח שעות תר"ב חלקים, אשר בהערכתם עם תר"ב שעות תרמ"ח חלקים מאפשרות קדימת רגע הדוה של השני על רגע מולדו כמדובר, יעלו ויגיעו לתקופת ח"כ שעות ומתהלך שהגבול אלא אלפטרות קדימה רגע ההדוה של (שום) השני על פה הראיה בא"י, אמנם נבולד אחר חנות לא ויכל להמתין חסרון השבון השעוה הללו, וכה אין ללבנם החדשה להראות בסוף יום כ"ט כאמור ארץ ישראל, ובכן יהיה האלול ההוא בן ל' יום:

ואתה דע לך כי בעל יסוד עולם הבדיל והסרית בין הלכה זו למאמר ז' זירא שזכרנו בהערה הקודמת, באמרו ששם היום שניהם גם יחד שמים אל עבר אחד, אך בזאת יבדלו שר' זירא הבדיל פה הראיה כפי יהסה לעת החדוה במקום היום הראיה, ואשר

בחושלים. וזולם השמתי זכרון הדעות המהוללות
 שזכר חלצה קדוה החדש לרמב"ם ס' ז' על טולד
 קודם מלחם וכו', כי אין לדיעתם שום מנוח אל
 הנבואה הדברים שלמחו על ביאורם:

ועתה לך עלה מה ראש הספקא הואת ושא עינד
 ימה ופסוק ותמינה ומזכרה אח כל ארץ יהודה
 עד הים האחרון, כי בזהרית המכרזה חזקתך
 וזמנתיך להחילך אח הארץ אשר מרשע ושמח מעבור
 על פריי הדברים בשונה ונחה:

בהפריי הספקא הואת לנחמה לניב גבולותיה
 למספר שלש. כי הנה היו גבולותיה

אשר אסף נחמה אליה כל נחח טוב ירך וקחף מבהר
 ענמים אשר יושקף אליהם בעצם ורשעיה. האחל
 שאין מחלה קביעה הימים זולתי מה"י אחר שקיעת
 החמה לשם. ה' שאלך ארץ ישראל בשמה עשרים
 שעות ימשך עיקר קריאת היום הלל חלקי העולם
 העקריים לראש עפרות חבל. ה' שדברנו זה על
 עיקר קריאת היום ב"ח שעות הוא סוד קביעה ר"ח
 אשר הוא נבנה על י"ח שעות וכו'. על שלשה הקטבים
 האלה יסנו בלכחה כל דברי הספקא הואת עד אמרו
 והנה ידעת שבחנה ה' ומועדי ה' מליה בלרץ שהיא
 נחלה ה' ע"כ, כי זה יהיה לנו גבול עיקר שם
 סוד, ומן זו ובלאה ירד הגבול והיו חולאותיו לדברים

נעפלים, כהוראת דבריו שם בלמרו עם מה שקרחתו
 מאשר נקראה רח קדשו וכו', כי מקרה הוא קרה לה
 בערך אל המסוק הקודם. והנה מדי דברו והכוונה
 היא ל"ח היום האחר והתורה וכו' עד אמרו בהקיימה שם
 הלילה על היום, מהו ממחקים להעשים הנחת
 הראשון. ומשם ואילך מלא דברו ולריך שמהייה ה"ח
 שעות עיקר וכו' עד עה בוא דברו ולא יסאר אדם
 שיקרא היום שהוא שנת אכל מחהיל בקריאה שם
 אחר, כלו מהמדים להקיימה מלה על קרבן הנחת
 השני. משם נפע הדבור עד חלתינו לתח מלה ומבין
 על הנחת השלישי. ועמה נמנה ראש ותשובה לבאר
 הפריים על סדק: **אנינה כי אם מביני.** ר"ל כי
 חתלה השבנה המורה בהמה הנכרי בקדמת. ורשע
 על הר כיני ששה ימים העבוד וגו' ויום השביעי
 שבה וגו'. וז"ל בערך אל המקום שהוא הכלל בגבול
 ארץ ישראל כסמי"ן ר' רחוי להתחיל קביעות הימים,
 לא מהחלה המורה בהמה הנכרי בקדמת. ורשע
 מראה לך כוונה החכמה האלהית להיות הימים מכריים
 ועששים מן המקום שהוא בנהיגו הצווי הזה על אופן
 שאז יתחילו משם כל הימים על סדר מן הראשון עד
 השביעי עינין דוגמת הנריאה, שהרי בשבת יתהם
 חורה לישאל כחמרים ז' ס' ר' עקיבא דבני עמלם
 בשבת יתנה חורה לישראל, תביב הכא זכור אח יום
 השבת לקדשו וכתיב הכה יושמר משה אל הכס זכור
 אח היום הזה וגו' מה הלך בעזמו על יום אף כל
 בעזמו על יום, ע"כ. ובק' ביום המהרה החמישי
 בשמיים ששת ימים העבוד וגו' ויום השביעי שבה וגו':
 ומאלו

אמר כי המסטיק לזה הן כ"ד שעות של ליל יום כ"ט
 זיומו, לתדה ישן, ולא שם לנו למימן הטלד שפל
 סבור הארץ, ובעל הכרייהה של טולד קודם האות וכו',
 הגביל עת רחיה הירח על השרי בלמנע ח"י, כי
 ראה ליהם אותה רחיה למימן מולדו של ירח כפי
 מעמדו ציוס כ"ט למן בעבור הארץ, שעל ידי אותו
 סימן הוא לומד העיקר הזה של טולד קודם האות
 וכו'. ולהשלמה מלמנה כאליו אמר רח"ט כן להעביר
 על פניו דעת ר' אברהם בר ר' חייא בעיני הזה כי
 ממנו חולאה בינה שלימה בדברים שלמחו על ביאורם,
 וזה, כי הוא סובר שעל קצה היום הישוב יוסד חשבון
 מולד הלכנה, והראיה בסוף היום הואו בקצה מערב,
 וזכרנו על טולד קודם האות כאליו אמר כאשר כל המולד
 קודם האות היום בקצה המזרח אז מראה הלכנה
 ההדשה בקצה המערב בסוף היום, פד שיהיה לפי
 זה שיעור זמן י"ח שעות ומשכו ומשך מעת המולד
 בהאות היום לקצה המזרח עד עת הראיה בסוף היום
 בקצה מערב. ועם היום שגדהה הדעת הזה אלל
 בעל יסוד עולם בפרק החכר לא דבר ריק הוא לעיני
 השגה מה שכוין אליו החכר על פי סברתו וכמו
 שיבא. ועם זה נשים לעומת מה שכתב בעל יסוד
 עולם מאמר ג' פ' ס"ו, כי הנה החכמים סורו ואמרו
 ש"ח שעות לפחות קודם ר"ח הקצון האמתי וי"ח
 מאחריו מתכסה הירח גר"ח ואינו נראה בשום מקום
 בעולם מפני קדוה חוה הבה וכו'. ובעל יסוד עולם
 תמה על זה ולא ואמר שהוא פלא אין אמרו שהובל
 הלכנה ההדשה להראות לכדי י"ח שעות בלנד מעת
 הקצון האמתי ואילך, כי זה א"ל רק בהתחבר כל
 הסגולות המקרבות ומחישות עת הראיה, והסתברות
 עלן כאתח הוא נמנע בשום ר"ח מפני שמקלחן מעכבות
 זו אח זו, וכמו שהודיע בלוחו הפרק, ויש גם כן
 סגולות אחרות מעכבות ומאחרות עת הראיה עד כדי
 ל' שעות ויותר. ובשביל זה הסכימה דעה החכמים
 כלם להורות ולומר כי היתן ההמונע והגבול הכון
 שים לסמוך עליו בראייה הלכנה ההדשה ברוב ראשי
 החדשים שהיו בתפלות דקוהה שאלפטר להראות ט
 הוא כדי לילה ויום, וכמאמר ר' זירא שזכרנו למעלה.
 אמנם אפשר הוא עם זה שהראה לפחות משם מה
 בחדש מן החדשים בהזדמן ההתברות הסגולות
 בהתברות והמקרבות עת הראיה מעת הקצון. וכן
 להק' בהזדמן ההתברות הסגולות המעכבות והמאחרות
 על כן יתשוב בעל יסוד עולם כי החכמים האומרים
 שני"ח שעות מראה הלכנה ההדשה דרך דוגמת דברו,
 כלומר שאינו היה אפשר שהתחברנה יחדו כל הכמות
 בהתברות והמקרבות עת הראיה (מה ששפשוטו
 מנע כאמור), אז היתה הלכנה נראית ככדי שעור
 הזמן אשר היתה. הכנה דברים חללו הנצמי לפיך
 עם היות שגעה לו ההכר מחוץ למחיהים הרחק מהם
 פד בגול הפכס, כי אמנם יתרון ידיעת ההכר מן
 ההכר יתרון האור מן החשך, ובהמשך הביאור חרניש

שירד הזמן בו תחלה "וכי "השבת" נכנס" (כ"א וכי השבת לא נכנס) אלא על מי שבא עליו השמש אחר סיני על הדרגה עד אחרית המערב, ואח"כ עד אשר תחת לארץ, ואחר כך עד הציון אשר הוא מורה הישוב. ויקרא השבת לציון אחר ארץ ישראל

אוצר נחמד

קול יהודה

ובמא"ש קודם לכן שירד הזמן בו תחלה. ההחלטה ירדה המן בבלות, היא דעת חז"ל והיא לא הודיעו הכתוב בפירוט, שהרי קודם ב' המן כתוב לאמר ויסעו מאילני ויבאו כל עדם בני ישראל אל מדבר סין אשר בין אילני ובין סיני. וכבר כתב הרמב"ן בדברים האלה לאמר, אחי הכתוב דרך קצרה ישי בנסעם מפלטים המו על ים סוף ויסעו מיים סוף ויהנו במדבר סין, כי המדבר הזה גדול מגיע מאילני ועד סיני וכאשר נסעו מאילני המו על ים סוף במדבר שהוא ונסעו משפת הים ונכנסו בחוף המדבר ונסעו מסעוהו דפקה ולטות ויסעו מאלות אשר הוא במדבר סין ויהנו ברפידים. ועל דעת רבותינו היה דבר המן בבלות כי בראותם שהיו מוטים ונוסעים והוטים במדבר בדפקה ולטות ולא יאילו ממנו אפרו ומרעמו, וזה שם וילגו במדבר, כי לא היה תלונה ביום בואם שם, רק בהיותם במדבר, עכ"ל. ואיכסו אלו לומר על פי שפת ההגה להקיום את דברו שגם אלמט מגובל ארץ כנען כלל באתרו מיים סוף ועד ים פלשתיים, והיה סעמו כעסם סיני בסיון י"ד. והנה כונה אמרו ומאלות קודם לכן וכו', כי שם נאמר והיה ביום הששי והביאו את אשר ביצאו והיה משכה על אשר ילקטו יום יום, ואמר ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו, ורואו א"כ שהיה קביעות הימים שמור בכל ובדרך אל המחוז הוא שגם הוא לבעני יחשב מדובר. ועם היות ההחלטה השבת באלות קודמת וכו' ראו לו להתייחס לבעור, מ"מ יתנה בבורחו לסיני, כי עיקר מזה השבת בסיוני היה. והנה גם בזה היתה כונה החכמה האללית מעין דוגמא של מעלה בהר סיני, שהרי אז"ל ב' ר' עקיבא שבאחד בשבת התחיל בהן לירד וכו' לקיטתו

וכי השבת נכנס אלא על מי שבא עליו השמש אחר סיני. כלומר היתה שכינס שבת חוץ לני שאל עליו השמש אחר סיני, ר"ל אחר ששקט למצב הסוביני כבר סיני ששם יאל שם השבת ראשונה בעולם, ואלא לאון חוץ הוא כמו שטאו בדברי חז"ל ר"ל הסוגר: על הדרגה. במדרגה זו אחר זו, שכל עוד שהסוביני יותר מערביים לארץ ישראל יכנס פליטס השבת וישר מאחר, כאילו תאמר שהסוביני נקודת ז' לדר מערב ליל שבת נכנסת עליהם ויאר מאחרת כפי הראוי לשמוע קצת ז' ב, והיא יסיים הקצת אסו חלק אחד מכו"ד ד"ט מכל העגול הארצי ב' ח' ד, השבת נכנס עליהם מאחרת כעסם אחר, והקט על ז' עד אחרית המערב. שאלו הכריס בנקודת ה שטאו סוף מערב לני א"י שאו הכדול מתרבה עד רביע ממעת לעת שטאו שש שעות והשבת נכנס עליהם ברגע שטאו כבר הני ליל שבת ולחשבי א"י, וזה לפי שהשבת מתחיל לני א"י ביום ששטאם זקוק לנס בנקודת ז' עד עדיין לשוכני נקודת ה חתי יום ששי, ומאחר שאל ידעו משבת עדיין כלל והשבת לנס כשמגיע השמש לנקודת ה, כך זריכים למנות סדר הימים תמיד עד ששקט השמש א"י לנס בנקודת ה, ולנס תחלה ליל שבת ויבין לשוכני א"י לני ליל שבת: ואח"כ עד הציון. כי עד הדרגה עד הציון, כי כנס ארץ ישראל הכריס בנקודת ה כנס ביום ששלי שבת נכנסת לני ארץ ישראל והשבת בנקודת ז' או לני יושבי ה תחלה הוריתה כבוקר, וזה נחשב לנזק יום ששי כיון שמשפט ראשונה לא נכנס עליהם השבת עד בעת השמש לנקודת ג' ואו לנס שקיעת ליל שבת, והיה כרע בעלמט וירחתי יום השבת לני ארץ ישראל. אך השבת לני ארץ ישראל, כי לפי דעתם בימים הקדמוים אין שם שום ישוב כמזכר בקדמתה ו'. אמנם זכר רבע הלוח תחלה השבת לציון שטאו בהשבת השמש לנקודת ז' מן בגלגל וזקוק עליהם השמש טעם ראשונה אחר זווי השבת, ואו הלוח יום השבת לני ארץ ישראל, וכן הענין סובב והוכיח כל ימות עולם בסדר יום השבת ובסדר ימי השבת כולם שני א"י מקדימין מנין

בשתי להם משנה היתה ציום הששי לימות השבוע וציום ששי לירידה המן. ולזה הסכים ההכם ירדויה הנקרא פילוני בספרו התוכחה חיי משה דף הקפ"ו: ובי השבת נכנס אלא על מי שבא עליו השמש וכו'. אם באל לבארו כשפשוט על פי הנוסח הזה כך פרשנו. הואיל והתחלתי התורה למנות ששה ושבועה שמיני היתה ומתם הוראת שבת ויאלה לעולם, אך יעלה שדעת שדמותה אלמנו כימה שבת אלא שם היה שבת עליו השמש אחר סיני על הדרגה כ"ל מתגלגל כהמים עד אחרית אשר הוא מורה הישוב אז יתח לו באתרו ויקרא השבת וכו', כלומר זה הדרך יואו בו להקרא שבת בזמן אחר ארץ ישראל בשבועה עשרה שעות וכו'. והאלס נוסחא אחרת יושבת ממוול וזה חזקה, וכי השבת לא נכנס אלא וכו'. ועם היות שמהל הלשון על פיה מנות לבק רגלו, מ"מ לא ידעתי טעם לקשר וכו', והנה תקימתו קבלתה, ועל כיוול בזה השבת לקוי שדרחין ולא לעוהי. על קבלת שבת אחרת אס והמים וכל שעות בלגלו ובאלו לתקן מעוהו, הנה זמתי מעוהו עדי עד ובנוסחה ז' אשכ ב' אויטיה. ואלו השבת נכנס אלא וכו'. ונפילה טעום בזה קלה מאד בחלוף אורח א"י ספרדי לאות כ"ף שלמו, ובהשמשות הקון המורה על נ"ן, והוא עיקר ולכן לא הוצרכו הממולרת למעלה ולדברי בעל המאמר ולהמש הערותיו הרפאטות אשר הוצתו אל מול פיך לראים ולהומים, בין דברו והבן במראה כי אז הנין כונה הדברים ואין פרוץ ואין יואלה וזו מנוכה בראותים: ויקרא השבת לציון אחר ארץ ישראל בשבועה עשרה שעות וכו'. אלא המספר הזה של י"ח שעות יוגבל עיקר קריאת כל יום ויום, כי כל ארבע הנקודות הלגיות למספר רבעי הארץ ויכללו ברוחם היה אחת מהנה לא נעדרה, עם היות רוחם לכל אחד מהרבעים הללו בלי ספק, כי מן

ישראל בשמונה עשרה שעות, מפני שארץ ישראל באמצע לישוב, וכאשר בא השמש לארץ ישראל הוא חצי הלילה לציין, והנה היום לארץ ישראל הוא בוא השמש לציין. וזה הוא סוד הקבוע אשר הוא נבנה על שמונה עשרה שעות, כמו

קול יהודה

לרבים כ"ד שעות, אמנם מאמר אבא בתם הפזן נולד קודם היום. ויהי כראות החצר את החזן, בקם ביה, ויהי עמד לנגוד כמראה נגד חמש עשרה על ה"ה שעות שהזכירו החכמים על עיני הקבועים כאלה עשה ב"ה אברהם ב"ה הוא הנזר, ובדרך שרצה לילך, בה הוליד גם החבר שפמו לבאר המאמר ההוא על משא ה"ה שעות שהזכירו החכמים ההמה, כי לא רצה לפרש בדבריהם על דרך הפלגה הנחמא כסברה בעל יסוד עולם שזכרנו, אך את שנתחווה ישמור בנחיהם מתהלפת לנחיהם על ר' אברהם. כי עשה החבר שכל לעמו לבאר מאמר נולד קודם היום שאל קרה המולד בירושלים קודם היום יום שבת דרך משל, והוא יום ראוי לקבועו ר"ה, בידוע ששרצה לגבנה בהדשא בתחלת היסוד כמוך לשקיעה התמה קודם שקיעתה כמעט, יום שבת זה עמו לשוכני הארץ הכיו והס ה"ה שעות בנחיהם עיקר החלקים בכללותם כאמור, וממלכת ראייה זו בכדי כ"ד שעות אחר המולד לפי האמה. אמנם בנחיהם ח"ה אשר לה בקריאת הימים דין קדימה ה"ה שעות המורה המה בלרבע פונה העולם כמדובר, והיה זו בכדי ה"ה שעות מן הז' אשר זכרנו. ולהיות כי ביום השבת הזה עוררו עומד השמן שנקרא עליו וכבר התחיל הירה להראות בתחלת השמן שהוא קלה המורה מקום מוכן לראיה כמו שקדם בהעברה המעיינות וכדברי בעל המאור אשר הקדמנו, על כן ראוי לקבוע ר"ה ביום השבת הגזו בלרץ ישראל ששם וכנה לראיה, ואם לעה זאת השבת מן המקום ההוא לא הלפו למו אחר המולד דרך שם שעות בלבד. ומפי שמועה זו למדנו את אשר הגיע לבב החבר להכניס עמו בזרות נללא לעשות לו כוונתם לתלפתה השנים שה"ה שעות יהיו עיקר בקריאת היום על שיעלו מכוונים כנגד הכ"ה אלה משה דרך הכלל אלה משה דרך הפרט נחמור, כי מאלו היה נסבה ברטויה להסכים בין מאמר ר"ה זירא שזרץ לילה ויום מן החדש למאמר אבא נולד קודם היום עם הכתמה ההמית שקדם זכרם על אפשרות הראיה ב"ה שעות על הדרך אשר זכרנו. אך את בחקויה המאם זאת משפטי הנעל נפטר בהדרך את ברית הכוון אשר השתדלתי זו ע"פ דרכי המוזכר עד הנה, כי ירחק ממך אפשרות השקפתי של חצר לא דעת החכמים ההם התגבילים שעות הראיה בלחמור כי כוד הקבוע נבנה על ה"ה שעות כי לא ההא דעתך נוהה המבולעת השעות כאמור, אף הני אשעש זאת לך לטיפים דעתך בניחור עיני על פשוטו לבד, כי על כן בא בדבריו היוהו נבנה על ה"ה שעות, כי אמנם לא היה אפשר לקבוע ר"ה ביום שקרה זו המולד קודם היום המורה בירושלים, אם לא

אין דרך משל עד לחצת הישוב, מקומוה הרבה פאלו עדין אשר לא הלה עליהם קריאת היום. וע"כ לא ימנע אמרנו שעל כל העולם כלו עברה קריאתו וקורא להם שם יום השש. וכנה זה כי נעזים עיינו מראות כפרטים, והסקפתו כשאר פרופ על ההרים הכוללים בלבד, והם ארבע המקודות הראשיות הרשומות בכדור אשר הועלה זכרונם בהערה השניה. ועוד יבא השלום ביאורו בהלק המהימים לזה כפי הולקתו, אם יתמחה חכה לו: מפני שארץ ישראל באמצע לישוב. לא קדק קדק צפרותו, כי כבר הראית לדעת בהערה הרביעית שאין האמנויות הזה מדוקדק באורך היסוד, להיות הארץ הזאת רחוקה מסביר הארץ לז' מערב כדאי המרהק שזכרנו שמה: וזה הוא סוד הקבוע אשר הוא נבנה על שמונה עשרה שעות וכו'. פתח דברי בהערה השביעית והשמיות יאור נהיב להבין אמרי החבר הנכבד לקראתו. והנה גם הוא אמרנו ירחיב את גבולו בהלק השלישי המהימים לזה כפי חלוקתו. והולם מנהה ונהוה כליל הקטר, כי הדבר אשר זכרו החכמים על אפשרות ראייה הגבנה ההדשה בכדי ה"ה שעות מעת הקיפון ואילך כמוזכר בהערה השמינית, לא בדרך נחמא אמרנו, על דרך אילו היו יטולה להתחבר כל המבולות הממושעות עם הראיה, אשר ההכרת מכת הנחמור, כאשר שית עליו בעל יסוד עולם כמוזכר שמה. גם לא יתכן להבינו כפשוטו ששקפו לזה ה"ה שעות מעת המולד כדעת ה"ה אברהם שזכרנו שם. רק אמחה המאמר על הקדמה ה"ה שעות שבין שוכני ירושלים לשוכני קלה המורה במיני הימים, וכמו שנהיב ביאורו להשביע בטוב עדין. ועל פי השפה האלה, מאמר אבא נולד קודם היום וכו' ומאמר ר' זירא זרץ לילה ויום מן החדש קדם זאת זכרם בשתי ההערות האחרונות, בדבר אחד נחמור, והמה מתגבילים על עיקר אחד עמנו בהגנון מתחלף, לא כר' אברהם הנזכר אשר שעה את שעתם לטובת מתחלפות, כי ההה ה"ה שעות והכ"ה מספר אחד לא לפי בחינתו, כי כ"ד שעות ישלם הסבוב על כל הלתי הארץ הפרטים, וב"ה שעות ישלם הסבוב על כל הלתי הכוללים שהם ארבע המקודות הראשיות בכדור הארץ, והשם שעות האחרונות יפלו מן השבוע כי לא יוסיפו ולא יתנו, כדבר החבר עמו בלחמור אשר זה, ואילך בהחייה ה"ה שעות עיקר וכו' עד לחמור כי בתחלת האין היה סוף גברי הקריאה מפני שמה שיש אחריו הוא נקרה נשהוא מורה וכו'. ומראה הערב והבקר אשר נאמר בשם ר' זירא זרץ שיהיה לילה ויום מן החדש, אמח הוא, כי בעת המולד עד עת הראיה באוהו מקום עמו

כמו שאמרנו נולד קודם הצות בידוע שגראה סמוך לשקיעת החמה, והכוונה היא לארץ

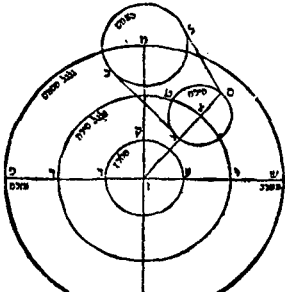
קול יהודה

היכה לא"י קדימה הי"ח שעות בימים ושבעותיהן על קצה המזרח, לפי שעל הי"ח שעות לא היכה הלכנה ויכולה להרואה לעת זאת השבחות בקצה המזרחית מחלת הישוב, ואם נמנעה ראייתה ביום ההוא במקום ההוא הראוי לראיה, אך יוקבע בו המועד בא"י חתלה למקראי קדש, וכן אם היכה לא"י קדימה על קצה המזרח ביותר מ"ח שעות, לא היינו לראיה מולד קודם חלות, כי גם כעולד אח"כ היה אפשר להראות בקצה המזרח טרם חלות יום שבת לשם. והנה נל האולתיו לבאר זה על ידי דמיון. נניח קדימה הימים בא"י על קצה המזרח בעוד מ"ח שעות ולא יותר, הנה יתמך מזה במקרה הכולל קודם חלות יום שבת דרך משל בירושלים שלא חוכל הלכנה להראות פרם כלות

אצטד נהמד

מין הימים לבני א"י נמצא עשרה שעות: כמו שאמרנו נולד קודם הצות וכו'. בגמרא ר"ס ד"כ ע"ב אמר שמואל יכולתו לתקוני לכולא גולה אמר ליה אבה אבוס דר' שמלאי לשמואל ידע מר הלי מילתא דמינא כבוד בעבור טעל קודם חלות או נולד לאחר חלות אמר ליה לא (פירש"י) הדין נכס דמו שניו שיש חוקו בין נולד קודם חלות נולד לאחר חלות, אמר ליה מדהא לא ידע מר איבא מילתא אחרייטא דלא ידע מר, כי סליק ר' יוצא שלה לכו תריך סייא לילה ויום מן החדש, וזו שאמר אבה אבוס דר' שמלאי מוחשינן את מילתו נולד קודם חלות בידוע שגראה סמוך לשקיעת החמה, לא נולד קודם חלות בידוע שלא נראה סמוך לשקיעת החמה, למחי נפקא מינה א"ר אמי לנחנחי סדרי, ע"כ בגמרא. והכנה מלא ידו לפרש המאמרים אלו בדרכי החכמה. ואני אומר שיקוד דעמו שזה הסוד הנאמר בעיבורים הוא לבני גולה ולחלוץ שא"ל להם לקבוע מועדים ע"ס הראיה שע"י סיס כוד מעור בקבלה ביד מו"ל מענין הקביעה אין נושאין

ופאשוו של עיני נולד קודם חלות וכו' הוא הענין המפורסם ביום הנקרא מולד וכן אצל בעלי העיבור, והוא שבאשר יהיה מולד ראש השנה אחר חלות סיום א"י אין קובעין להם שבוס בלוחו סיום רק דוחין אותו ליום שאחריו, ובאשר הואיל באר שמואל על עיניו לא ועל מה לרזני טבעו, והוא הביאור שבאר בעל המאור בהלכות אלו בענין במס' ר"ס (ס). וטרם אקדים לומר וידועו שמואל קובעין חלות ירכח: "קדמה א". כבר נבאר שגלגל השמש הוא למעלה מגלגל הירח, וכוד הגלגלים משבטם כוכבי לכת הם, שבתי, זרק, מאדים, חמה, נוגה, שבת, כוכב, לכת, וגלגל הלכנה הוא בגלגל סיוה קרוב לו והוא האחרון: "הקדמה ב". כל הגלגלים סוים בתנועתם השמיתית ממערב למזרח כל אחד גומר הקו בזמן ידוע ושגלגל, אך יש להם עוד תנועה מקריית משל גלגל סיוה שהוא גלגל העליון מכולם והוא מסבך כמות כל הגלגלים שנתוכו וכן תנועתם כוכבי ומלטים סוף שלם בתוך מעת לעת. ואולם השמש בתנועתו העצמית משלים הקף שלם בתוך שנה אחת, וזו הנקרא שנה החמה. ויורה משלים הקף שלם בכדי כ"ז יום, ואין נודר בו המקום להזכיר מומן הקפי שאר כוכבי לכת: "הקדמה ג". הירח הוא כדור מקיף מעור כגון הארץ שהחמה עולה, והוא צד שלה אינו מגושם אף הוא מן השמש שגלגלו מעין על כדורו העמום הם, ומאחר שהוא מקיף אין הגלגלות יכולים לעבור דרך הם והם מתפוצצים אנה ואנה ונכאלים ויורדים אל הארץ, כדועד ליושבים מעת בהתמת המלכות. והנמשך מזה שאין כל כדור הירח מאיר מהכבי בשום פנים מלבד הוד הפונה אל השמש ששם מיעו אור השמש ויעלויו. אמור מעתה שבאשר יגיע הירח חתה השמש או הוא חתך לגמרי, מפני שאו ההקף האחר ממתם פונו למעלה וההקף העבור והשאר אל יושבי הארץ, וכרי הוא כאליו עבר ובעל מן הפולם, ובשיכור משם בתנועתו לוד המזרח עד שאפשר שיפול חלק מה המאור שעליו על הארץ הוא הנקרא כפי כל מולד הלכנה. וזה אלאו קורים מולד הלכנה אלאו סומכין עליו סיום: "הקדמה ד". בתום סיום מקדקין על פי הראיה לא סיו סומכין על רגס המולד עממו או אחריו מעט, אך הים כ"כ פיראורו ביום ק"ט חתה עברת אר שיקטת החמה וזו סיו קבעים ר"ח ביום ג', ואם לאו סיו קובעין בחודש סיום ל"א ונקרא חודש מעובר: "הקדמה ה". כבר נבאר התוכניים שא"ל ולא יתכן שיורא את הירח למעט בלחן עד שהוא נראה מן השמש לכל השמות כבדי י"ב מעלות, והוא כדי מפלך מעת לעת לירח דסינו לילה ויום. ואולם בפחות מזה השעור הוא קצן כל באור סה שוכני הארץ על מרחקם ממנו אין רואים אותו כלל, וזהוהתכת הבראור גיראית יותר קצן יותר חתך עד שנסתר לגמרי. והתרחכת הבראור מהקדמות הל"ל הניו נוטה ליר הענין למען ירון הקורא בו *.

הנה עגול ש ש מ פ גלגל השמש, והשמש עליו כנקודת פ. י צ ר גלגל הירח. ע ק ד כדור הארץ. ומשמיל למי שצמוד בנקודת ק והאופק אשר לו ש ז פ, ומאחר שגלגלו השמש יורדים אל הירח בקוים שונים כדועד בהתמת המלכות, וכאליו הם קוים ל פ ב כ שם תכלית מה שאפשר שיהיה כדורו הירח מן נקודת ק אי אפשר שיהיה מן הירח מאיר. ופולס האדם הירח מן נקודת ק אי אפשר שיראה וזלתי חלק ש ב ש מן הירח, ואם הירח קרוב כל כך אל האדם עד שהו החלק המאיר ש מן הירח אינו נראה מן הארץ לפי מרחקו מן הארץ, או אינו נראה כלל, וכל שכן אם הירח עומד סתם השמש ממש כנקודה ה שאו אינו נראה כלל מן חלק המאיר שבו לארץ ולרזים עלים. וכבר נבאר הראשונים שלא יתכן שיורא את הירח עד שיבא שעור קפת המרחק שהוא כמו צ ה שגלגלו י"ב מעלות, והוא קרוב לעבור מפלך הירח ביום אחד שהוא י"ב מעלות בקירוב. ומעתה אחזיל לנפש על סדר הדברים: והכוונה היא

לארץ ישראל שהיא מקום התורה, והוא המקום שהורד בו אדם מן ערן בליל (כ"א בערב) שבת, ומסנו תחלת המנין סמוך לששת ימי בראשית, ותחילת אדם לקרות שם

אוצר נחמד

לארץ ישראל. זה שאמרנו עול קודם חמס, ר"ל שיהי מולד היתה קודם חלות היום למצב בני ח"י לפי חלות היום במקרה שם: שהיה. האין יאמרו הוא המקום ששם נמנה הכורה, דהיינו במדבר סיני במקרה ג"כ ע"ש ח"י לנוכח למעלה סימן י"ד: והוא המקום שהורד בו אדם מן ערן. אכן שחש ונכרש מן ערן: בליל שבת. כי ביום ששי נכרש אדם, ובשעה חמישית נלווה שלא לאכול מן ערן, וכעשייתו כרח, וכאחה עשרה דון, וי"ב ועוד וי"ב וי"ב כמזכר באגדת סבדורין פרק ד', ובש"א אלא מן ערן נתישב בא"י כמזכר בסו"מ י"ד: סמוך לששת ימי בראשית. כלומר לא היה מי שהיה מונע מדר סימיו עדיין בעולם עד שחל אדם והתחיל לקרוא להם שם, וזה רשעים מינו מן השבת מתעב ששקט

קול יהודה

בלות היום הואו בנהלה המורה שהוא מקום הרחיה, כי לא שלם עדיין מספר הכ"ד שעות מעת המולד כמאמר רבי זירא, ועוד נתיח קדימה זו כנדי כ"א שעות, הנה ימשך מזה כי שפיקרה המולד אחר הלוח בירושלים כנדי ג' שעות, עדיין אפשר הרלווחו בנהלה המורה מקום הרחיה בסוף יום השבת לשם, כי כן ימלאו הכ"ד שעות הרריכים כמדובר, ונאמר עוד בעטם היווה חופש ה"ח שעות עיקר לפי הבחינה הכוללת כמו שקדם ויבא, כי ברלווחו כמה מעלות טווחו למקום קצה המורה על יתר גבולי הישוב הואיל ונעשה צו זונה של ח"י מתברר כל המקומות להגמר ע"י שיהיה שם יום העטור, כי ח"י מקום מיוחד להשגן המולד וקצה המורה לרחיה המזכר למעלה מטעם בעל המאמר המיישר דרכו בזה במעגלי דקד החבר כמדובר, וכל המקומות הגללים בין קצה המורה לח"י היו כלא היו אלל בעלי העבור, השב זאת למשפט לנקב טוב פעם וינגל ויפושם בו ענין הימים שבני המקומות האלה מכל וכל. ויפן כה וכה וירא כי על פי הסדר המכר הנמן לו נפשו שבאלחו וכיונה בבקשהו: והבונה היא לארץ ישראל שהיה מקום התורה. ביאר כי בונה אמרו עול קודם חמס הוא על ח"י כאשר דברנו, כי לה יאחה תהלה הקריאה בימים בעבור היוהה מקום המורה, וזה החלו לבאר החלק הראשון מהלקי הלוקחחו, והוא שאין תחלה קביעות הימים רק מח"י אחר שקיעת החמה. ואמר שהיה מקום המורה כלפי מה שאמר למעלה והלאה התחלה השבת אינה כי אם מסיני וכו', כי להיותו מקום המיתת התורה ראו שמהיה התחלה הקריאה ממנו, על הדרך אשר ביארנו. ונכלל עוד בבלווח לו להיותו מיוחד לעיקר שמירתה של תורה דרשו שיהיו התבחות והמועדים מתיחסים אליו ועל פי יאלו ועל פיו יבאו: והוא המקום שהורד בו אדם מן ערן בליל שבת וכו'. כבר זכרנו סימן ח"י מטעם רבי אליעזר הגדול כי הורד אדם הראשון מן ערן לח"י, אך אמרו בליל שבת הוא ממה שאמר רבי אחא בר חיניא ב' אחד דיני ממונה, י"ב שעות הוי היום, שעה ראשונה האוצר פלרו, שיהי נעשה גולם, שלישית נמחה חיבריו, רביעית חרקה בו נשמה, חמישית עמד על רגליו, ששית קרל שמות, שביעית הודונוה לו הוה, שמינית עלו לחסה שנים ויכרו ארכבה, חמישית נלווה שלא לחלל מן האילן, ששיתית כרחה, אחת עשרה נידון, ששים עשרה נעמד ויכר לו ששאלח אדם ביקר ולא ילין (פירוש כל ילין לינה לילה). והנה אמרו בליל שבת כאילו אמר בערב סמוך לליל שבת, כי אמנם רגע אחד בעתה הוא אחריה היום ותהלה הלילה. וע"ד מאמר רבי שמעון בערב ודס שאילו יודע עמיז ורנעו צריך להסתיף מחול על הקדש, הקב"ה שיודע עמיז ורנעו וכנס בו כחוס השערה והואו כאילו בלה בו ביום, ע"כ. וטבר מאלתי וסחאוחו שכתוב בכן בערב שבת. וטעם אריטו לשון בליתו ויראה המקום שהורד בו אדם מן ערן בליל שבת וממנו תחלה סמוך למעלה ימי בראשית, הוא לפי מה ששחזבו ליהויל מלגן של בני אדם כי ישנו שמונע מקום יזרחו של אדם היהה תחלה מנין הימים, על כן אודיענו כי זאת לא זאת רק מן המקום שהורד אליו בליל שבת והוא ח"י כמבואר למעלה, וזה כי עד תחלה ליל שבת לא היה אפשר לו להתחיל הנה, מבלי אין אללו בימים של אדם לא תחלה ולא עוד חלוח כי לא טעה, וכחסרון קביעות המאמין לא יוכל היום להמנו. אמנם עשרה חמה שוקעת בליל שבת וירא חמישית לו ראו להבטק עניו אז היה לו חמקו להמני ממנו. ואמרו ממנו יושב אל המקום המכר. ולא ראייה להסב אווח כלפי אדם, נס לא אל זמן ליל שבת הסמוך אליו עם היות שיהיה צדקים צענין, כי אמנם אחר עיקר בונה הלג הן הן בדברים, והעיקר כבאן הוא להוכיח שכן המקום ההוא תחלה המנין ולא מוחלו. והיו הדברים האלה קרובים אל אשר דבר אח"כ באמרו על הדמיון על היום אשר התחילה השמש לכסב יצחק המעבר ורלה אוהה אדם שוקעת והוא בתי"י. ע"כ. ושמה תאמר יש כאן למים התחלות ששים, האמר בליל שבת לח"י כמדובר, ובשמים צעיר לאחי המנין ואלו ששוקף אליו צמנין שעת ימי בראשית כמו שהיה דעת קולו כאשר הרחיה צהע"ה החמישית והששית. על כן רמז בדבריו כי לדיוק וישר הוא שיהיה מנינו של אדם מיום שבת ואילך מתיחה אל הימים הקודמים ושומר כלוחם מיד ימשך המנין בסמוך לו בני הפסק, לו אייכה טבל ורמיט שהיו השעה ימים בבחינה מקום אחד והשעתי בבחינה אחרה. וזה רמזו אליו בצמרו ובסמנו ורמזתו המנין, סמוך לששת ימי בראשית. וגלה בזה כי הנה מקום אלו מוגבל ומיוחד אשר בערבו ממנו ימי היורה עם הימים המעשים אחריהם ירוה. לא כנעל אשר הנדיל והפריש שמי התחלה, האחה צעיר

שם לימים, "וכל אשר (כ"א וכאשר) נושבה הארץ ורבו בני אדם היו סופרים הימים כאשר יסד אותם אדם, ועל כן לא יחלקו בני אדם בשבעת ימי השבוע. ואל תטעון עלי באלו שהתחילו מחצות יום סוף הישוב במערב והוא בוא השמש בארץ ישראל וכו

אוצר נחמד

קול יהודה

אל הליזרה, והשנית בערך אל ההסכמה ההוריתית כח שהשיתדותוך על זה בהערה השנית. ומכלל עוד בנאמר סמוך לשפת ימי בראשית גלוי דעת ממנו על טוהם אמרו וממנו יתחיל המנין. כי אין לטעם בזה שהימים יתחילו להמנות מן השבת שהרי מיום ראשון ואילך יסודר המנין. רק חוקן כוונה שמתלה המנין היום מן המקום הראשון סמוך לשפת ימי בראשית, כאילו אמר שהתחיל השביעי להמנות ממנו בערך אל שפת ימי בראשית. אמר זה לחזק את דבר הנאמרו שמתלה העומד בראש היום לקראת שש הימים ומזה ב"ב שבערך אל המקום ההוא יבחנו המנין. כי אשר לבנו פונה היום מעט הדעה האתא יוסף ידו על פתח שריהם לחדש חפיהם יד בהתחלה המנין הלו כי זו מנין לו, והלא אפשר הוא שלח שח לבו לומר ואם כן עם היותו בתוך ישראל בעת היותו למנות ימינו כן הודע ומצוי לבב חכמה להורות שהיו ימים מניסם בערך אל המקום ההוא אשר יבן אדם שמה. אל זה הכתר בנאמרו והתחיל אדם לקרוא שם לימים. רמז לו כי הקורא שמוח לכל הדברים לא יגרע חוק הימים לבגלי היותם נסקראו לפניו ונקראים בשם. כי מש פה אלחד לקראת שמוח לדברים כלם, ומי יסום אלם לבגלי קראת מקרא אל הימים גם המה. הן זה לא יוכל השכל שאחו. ועוד כי על הנחה זו ימנן טעם כיון להסכמה כל העולם על קריאת שבעת ימי השבוע אשר בזולה זה לא יסבול השכל אפשרות הסכמה כי אם בדבר רחוקה כאשר הוצא הכוזרי לכלל הודאחו בראשון סימן ל"ח. וזהו כיון בנאמרו וכל אשר נושבה הארץ וימי וע"כ לא יחלקו ימי. והנה האדם וכל אשר מופנה וכו' כי כל עוד שיהיה האדם הולך ומחישב, עם היות שבעת אדם רבו למעלה לא זהה מפיחה ספירת הימים על הדבר אשר הנחלו להם מאדם הראשון. והנה האל פטיל ואילו ועיניה מטייפי קורן בעיניו ובשפתו אל

מקום עליו החמה נלול שנה: וכאשר נושבה הארץ ורבו בני אדם. שאחו כנפוחת הארץ ותמחה מעבור הארץ לדבר ולמכר עכ"ל לא רק מפיסה שמוח הימים על שם המקובל מאזיכוס מדור לדור עד אדם הראשון, אף על פי שהתחלה הימים שמתנים לנו מנז כל מדינה ומדינה אם למורה או למערב, אין זה רק בשעות מיוחדות כסדר הירייה והשקיעה ומכר בקדמם ד' בעימי י"ט, אך בעיקר הימים אין לנלו והכלל כלל העולם עד שאמר שמה שיהיה בחד מן המקומות ד"ט וכל ראשון שבת יהיה מקום אחר יום ג' או ד' שבת, ועל פה המנין מדיד מקום לבני א"י ממה שחל בנאמר מדידות בין למורה בין למערב: ואל תטעון עוד באלו שהתחילו מחצות יום. טרם בלה לדבר בפירוש כד י"ח שעות והקדים לזה שהתחלה הימים ראו שיהיו מתחלה לילה, כי הסוככס הוא לכל שמתחלה מנין הימים יהיה עם מוגבל וידוע, או שנאמר שמתחיל מתחלה הלילה והיה היום הו"ך אחר לילה כמו שאמרו בני ברית סוכרים, או שזמור כי התחלה מתחלה היום, או שנאמר שהתחלה מתחלה היום, או מתחלה לילה. ולכל אחת מהשכרות דעות בין הקדמונים מה שאין צורך לזכרם. וכמה בני הדעות בין אסומוח להתחיל מחצות היום, ועם זה גמרו ואמרו שמתחיל מחצות יום כפי שהוא בקצה הישוב כמו מדינת פורטיגאל או עוד ללילה עם היום א"י סיס הנקראים פורטיגאל, וזה מכלל הסכמה מה, והוא מנין שניות שנהלם בסיון שבדלו מנין חלקי המהמנטע פונה חמיר לקרוב האסו"ך אל לבנו שמה אף יבן לו טעם עיים למרחק ואין העיים שיה כלל מדינות, ומדין לא עודע עמנו של דבר, מלבד שמהלם בא"י פורטיגאל, הנקראים ששם מנגעט וטעם ממש אל האסון, לכן למנו שמשם ראוי להתחיל מנין הימים. חם טעם הלוג א"ן ראוי לקטש יחד עיני: והוא בוא השמש בא". לסי טעם דעה הכתר נראה שיהי חושב שקצה הישוב הוא לחוק מא"י דריע כדור הארצי שח"ל מנעול. והדין טוקן בעבור זה נכטהשמש שוקע בא"י הוא חמות יום לסוף הישוב וכומר בסי' י"ט בקדמם ד'. ובגיע לו זה מנין שראה בדברי חז"ל שא"י היא בעבור הארץ, וא"כ כמו שטק הישוב במזרח חוקן ל' מנעול ח"ל כי הוא פה הישוב מצד מערב, לפי אסיה מונה קיים בראשונים שטיכסו הוא ק"ט מנעול. וכבר כראיתי לדעת כסיון

סמוכר סי' כ"ח, שרחוק הוא להיות כחמה מההסכמה רב עם וכל טקן מן המדברים כלם, חקן יקרב מילאוהו צדיותו מקובל מלכ אחד אשר ממנו יתקטעו לבנים וממנו יתקטעו לבנים ועל דרך זה לא יעיק לנו רבני המסכימים על ספירה הימים עם המקומות מופנהויהם, כאשר רבני המסכים הלו אל הכלתי מתיחסים אותם למתחיל בה: ואל תטעון עלי באלו שהתחילו וכו'. כרחוק מזרח ממערב הרחיק ממנו הכתר מה שאפשר לנגמם עליו למקפה הארץ ועד קצה הארץ מה אחד ואחד. אשמי מערב מקפה מה בחזונת הישוב תוכני מזרח מקדם מה בחזונת השנית. ובמקום אשר יזמור שלח ימלך בני אדם שבעת ימי השבוע כאשר יבן אותם אדם חלק, והפוך הוא בזה, כי משני קצותיו חונגר ההתחלקת עליו אדם מקדם ופגשתיים מתחור. על כן ריתק את האדם בנאמרו שמי פעמים ואל תטעון. והראשון מהם על אשמי מערב אשר בסוף הישוב המתחילים למנות מחצות יום שלהם. ועל ביזור דבריו מלה יהי על פי שנים ברוחי אלך, חלקן כי בדרך אחד יאלו דבריו להמקיך הטענה עד אמרו ואחר כך השמש, ומן זו והלאה חשבונו ומשכת עד השנה שבתים. וכמה כה בענין, אל תטעון עלי בנלו שהתחילו מנעול יום סוף השבוע בראשית ומלפי טריהם מנעול השבת והנה להם מתחלה ואחר כך לא"י בקדימה חמות יום שלהם לחמות יום שבת המקומות,

וזו נברא האור הראשון ואחר כך השמש, מפני שהיה אור ובה לעתו והיה לילה לישוב

קול יהודה

והגם בלי ספק הולקוס על החלח מיני של אדם אשר יסודו בהררי קדש. ולא עוד אלא שיש לסברא זו פני הרהות לקיומה ולבטול דעתו העומד כנגדה, כי הנה הנהו יום שלום הוא רגע בזה השמש לא", כי ובנקודה היא המערבית נראה האור הראשון באמרו ימי אור, ואחר כך השמש ברביעי כשהלו המאורות הועמד מרכזה לעמם הנקודה היא עממה, כי בן הורה משפט אמרו בשמוך של"י הוא המקום הסודי בו אדם מנ"ע צילם שבת וזמנו ההלה המיין סמוך לשפת ימי בראשית וכו', שהמוכן ממנו כי המיין מלדס ואליך מתיחס אל הקודס אליו מראשית הבריאה, וקרא זה אל זה בהכמה גם יחד כמו שקדם. ואל"כ האור והשמש היה עומד בראשית הבריאה הקאי בצממער, ובשלמה לדעת המתחילים מחלות יום סוף הישוב צממער, זקק נדק ירדופו, כי אור ה' עליהם זרם בתחלה. אולם לדעת המיהכים ההלה זו לעת הקיפיה בארץ ישראל, הלא כשנברא האור הראשון לא היה המשך הזמן המשוער שקדם לו רצוי לקרע בשם ערב או לילה, כי ההשך הזמנר ראשונה קודם אמרו ימי אור יתבאר עיניו בתמימי סימן ב' שהוא כמי להעדר הזורה וכו' כמחזר שמה, אמנם ההשך המחזר שנית באמרו להשך קרא לילה היה מליאוהו אחרי כותי האור, ואל"כ בזה האמיר יעקב שמראה הערב והבקר הנאמר בכהוב אמה הוא בהיהותה לא", וכרי לא קדם שם עדיין האור אשר הוהוה אורך מליאוהו קודם אליפתוה הנקראה לילה וערב ככהוב הוה. עד כאן הוא סוף גבול העומים אשר ליה היה נמחה והולך כה טענתו הראשונה על פי דרכנו זה בראשון. מחלן ואליך יעד לו מקום שבעלי השוכה עומדים ודוקים בדיים יכולים לעמוד בו כנגד הטוען להשיב על תוכחהו. והוא אמרו בפני שרדיה אור ובא לערוה וכו', אשר בזה חלח מעליו כה הטעה הזכרת מלד הפסולה המעורב בה. כי אמנם לא נברא האור הראשון בנקודה המערבית עממה עד ומשך מזה שלא יוכל להתחיים הערב לא", מפני שהכוון קדימת האור אשר בעבור לו יוכל להמטם מספר הימים על הכאוף שערך, רק בדבר ה' היה אור על אופק אל"י ובה לעמו מיד ויהי לילה לעיקר הישוב שהוא אל"י ולו להתיחס הכבורה למיין הימים, לא לאחרית המערב אשר מי אוקיינוס להם חומה ודגים ירקדו שם. והנה הלך המערב לקדים הלילה על היום כי מעת שיוורה באמרו ויהי ערב ויהי בקר, הן מלד הסכמת פתורה שכן האזירה מערב עד ערב שבתו שבתהם. וכן בטל הקיום מתיקרו כי לא מוכל דעהם להתקיים מלד אמרם שאמיר נברא בזהות יום שלום האויל ולא נברא בזהותו ממש, ובטל האיסר מתיקרו אשר בקשו לשלוח יד לאסור דעתו מלד המעט האור קודם סילנה, כי לכל אל"י היה אור קודם לכן במושבותהם.

אוצר נחמד

בסימן י"ע הקדמה כ' שאין זה בכל האקלימים, אך באקלימס אל"י יהיה ישוב משפט שם אל"י ולמורת ל' מעלות, אך לאד המערב אינו רק ל' מעלות יבוב עד ים האוקיינוס. אמנם אם נבא לתשובתו הכדור מן הארץ בדיקוח, הנה מלאה שהחלנו קודם מורת מן אינן שיאו על שפת האוקיינוס מן המורה ואין רוחה באוקיינוס בגמורת כנגס בהשגותו הני כדור הזה העליון, הנה גוד זה רצוי שימנס רוחה סיס המערבי בחוף החלק סוס ויסיס נמשך אל יבוב הני כדור העליון. והוא שהלך מדינת בריאליס שהיא מדינת החלק עולם המדע שנתקנה סביב המכור הארציי. ונלמדת שהוא במרחק ל' מעלות מא"י (זקוק והשכחה במהס). ועל"כ דברי חכמינו י"ל על להם על מה שיבאוכו כמה שהיחו אל"י באמצע יבוב. על מן המתחילים מן האות יום סוף היבוב, ונמוקס עמם אל"י לנפרת הסכר שהשמש נברא גוד האות יום בני סוף המערב והוא מקום השקיעה לבני אל"י, כי מלאה שבתור סימם סילנה קודם לדבריו אך יבין לנשבו לילה ראשון לבני אל"י כל עוד שלא נברא השמש. כרי הים תשך רצוף עדיין מתחילת הבריאה, וגם אור הראשון שנאמר עליו בתחילת הבריאה ימי אור ע"כ כמו בן לדברי החכר נברא גוד האות יום סוף המערב, ובודאי שהיה משמש במקום השמש ויהי זורה ושוקע וכמ"ל ויהי ערב ויהי בקר, ואיך יובן ערב בכחית אל"י מלאה שלא היה עדין שום אור נברא וכוזכר: ובו נברא האור הראשון. ר"ל ובו במקום האור שהורג אדם מגן עדין שוכר למעטן שהוא אל"י, שם נברא האור הראשון, שנאמר בתחלת מעטת בראשית ויאמר אלוהים ימי אור שיעדין לא נברא השמש והמאורות עד יום רביעי, והואלו היום הים הנקלה בריאות בא"י: ואח"כ השמש, כיום רביעי נבראו המאורות כנראה מעטת הכחמים: מפני שרדיה אור ויהי יערו. ר"ל מן האור הראשון מן השמש שכנבראו לעומת רצף סוף המערב שהוא במרחק ל' מעלות מא"י והוא עבור הארץ שכנבראו חיפך שקעו. וה שאלמר שהים אור, ר"ל מאיר, ובה, ר"ל שקע, מלאון כי בה השמש, לעתו, ר"ל חיפך ומיד נעמס אחה, בלומת ברנע בלי זמן כלל. וזאת משבות טענתם ביה יושבי ערב הראשון מלאה שאין כאן אור כלל לבני אל"י ועדמה לא לא ראה אדם הראשון שום אור. והוא דומה למ"ס הכוזרי בשם קהת המפרשים שאמרו שאזור הים נברא מערב ונשקע מיד כדי לידע מדה סילנה, וזה ירדופו ויהי ערב ויהי בקר ושייחס אחר בריאת האור ועל"כ קודם סילנה במעטת בראשית. ועם היות שהרמב"ן כתב ע"ז ואינו נכון כלל מן ויחסיט על שפה ימי בראשית יום קר, ועל"כ. לדעת החכר אין זאת טענת כלל, מלאה שודע בעצט שיש לחוש האדם וכלל טענתו בגול בגרסאות, שאם יראה אדם ד"מ דבר קטן מחוץ און און כראות מתיישב וקשעה, וכן לגל חושיו בגול ידוע, אל"כ והיי שיתכן לומר שזך שקע האור או השמש מוכר אחר בריאתו עד שלא הרגיש חוש אדם הראשון ביום זמן, וכמנולר מדברי כסמוך שאלר י"ל אחר החתלה השמש לככב מסוף המערב וראה אורה אדם שוקעה, ע"כ. ובודאי ששעה ימי בראשית ומדה היום לפי פשוטו לא נאמר רק בכחית בני אדם ויבין הארץ, ולמה יוסיפו על שמה ימי בראשית מלאה שלא הים בשער האשזרי לנרשט: והיה לילה לישוב. בלומת שלטי מנז

לישוב והלך הסדר להקדים הלילה על היום, כמו שאמר ויהי ערב ויהי בקר, וכן זהוהירה התורה מערב עד ערב תשבתו שבתכם. ואל תטעון עלי באלה התוכנים

המביטים

אוצר נחמד

קול יהודה

מועילה ומעולה לכפרה על כל ספקותינו. ומה שאמר מפי שיהי אור ובה לעוק, הוא על דרך מה שכתב הרמב"ם בשם קצת המפרשים כי האור הזה לדעתם נברא לפניו של הקב"ה כחילו במערב והסקיפו מיד כדי מדה לילה ואחריו כן האיר כמדת יום. וזה פעם ויהי ערב ויהי בקר, שקודם היה לילה ואחר כך יום ושיהיה אחרי היום האור. והוא ז"ל כתב על זה ואינו נכון כלל פן יוכיפו על שמה ימי בראשית יום קצר, עכ"ל. ואולם נקל לל הספק הזה לנמות ולשוב לחוכמת כמה מעלות, בשאמר כי לא היה האור האלו הקודם למופתת יום רק לזרך קריאת הימים בשמותם עלי אדמות מערב עד בקר, כי ע"י קדימת האור אז יאות להקרא ערב באפיכתו. וכי תשאל נפשך מה יאמר החבר על מהלוקת אחי מערב והלא זה סותר למה שאמר שלא יחלקו בני אדם ב' ימי השבוע. חזן לך דבר שעמד בפני המעשה ומעלה הוא מבורח.

פנז ארץ ישראל החמילה מדה לילה יום הראשון ממעשה בראשית ושקע האור שהיה עומד עד סוף הישגו דהיינו א' מעלות מא", והיה הולך וכוכב חגי הכדור שחמה הארץ וכשהגיע החמה הארץ נמתה ק"ס מעלות מא"י היה לילה לכל יושבי חגי הכדור המעלה שלטו: והולך על הסדר להקדים הלילה על היום. הלילה הראשון החמיל קודם לנו א"י מכלל בני עולם ואח"כ היה הלילה נכנס על הסדר ליושבים במערבים לא", וכן היום שאחר הלילה היה מאויר ובה נדרגה מא"י כלמי המערביים לה ומש לכל שוכני ארץ ויושבי קבל עד במתני ימי כבועה היה ההמלה מא": כמו שאמר יהי ערב וגו'. והוא הכלים המערים הלילה על היום במספר המסומ: וכן הזהירה התורה לקבוע עד ערב תשבתו שבתכם. ומה ראה שיש לקדימה זו מנזח גדול כבוד אלוים וכן גזרה המורה במערים השבת שהוא זכר למעשה בראשית שהחיל מעירתו מן הלילה שכן היה הענין במעשה בראשית בלי ספק: ואל תטעון עלי באלה התוכנים המביטים. אל הקטש

כי השיב אמריך לך שזה לא יקרא מהלוקת ללא מפניו במזר, הואיל והזמן עמנו אשר יתחילו בו הימים טובי מערב הוא אשר יתחילו בו הימים טובי ח"י, אלא שהפרש ביניהם כי מייחיה עדיף בקדומת קריאת כל יום יום. והכבר הזה מבוחר עינו בשוכני מערב ויהר ממה שהוא בשוכני מזרח, על כן הולך ההבדל להלחין על שמה טוב שיבא. ועתה אישייר לפיך דרכי השיט על ביעור אמרו ואל תטעון עלי באלה הסיבהי וכו'. והנה ע"פ הדרך הזאת אינו מהחיל בנמות המענה ומסיים בשבת ההשוכה כענין בקדומת, רק לעולם יבנה בה בני טוב ולא בני עוב, כי ידועה לעמנו טוב אחרים דבר מראשיתו, ואשר שער על נפשו על פי התעה הזאת כי הוא, אל הטעון עלי באלו שמחמילים מהלתי יום סוף הישוב במערב כי מה פענה היא ז' והלא הוא עמנו עתה בזה השמש ב"א, וא"כ אין ההפרש ביניהם רק בנתיבה נבדל מהלוקת מועט מה לא ישב, ועל אף דבריו להורות שהשמש הזה המשחק שהוא בזה השמש לא"י נבחרת היום לקאה המערב הוא אשר בו נברא האור הראשון ואח"כ השמש בעת חלייתן של מאורות, ואם ישאל שואל זו מנין לך, ואמרת אליו כי בחוק יד נברא עליו הכברא הנודקת מפני שלשה הנלוים שחברו להם יחדו עם המהמו זאת, כי כנה משפטי ה' אמה דרקי יחדו שהאור הראשון בא לפתע פתאום אחר היותו כסדר האמור בפרשה, היינו כוים האור תהלה ואחריו המשך זמן העדרו הוא המשך הקצת הלינה ע"י ואח"כ שוב האור לחיותו בהמשך זמן אשר בשם יום יקרא (כי המעשה המזכר בסוק שני כבר ביארו המנה ע"י מהו ובהו על העדר האורה כמו שזכרנו). ולזה כיון באמרו מפני שהיה אור ובה לעמו. ואשר יבחר ויקרב הכלל כי באמרו ויהי ערב וגו' והוא הלילה הזה הראשון להחלת הימים ליל שמורים הוא לה' בערך אל התקום המיוחד ליושב. ולזה כיון באמרו והיה לילה לישוב. וכל נבט כמות ג"כ מהשנה גונרת שהלך הסדר להקדים הלילה על היום כן אמר כי אשר יקרא האדם שם ליומים כמוכר למעלה, לא שיהיה סדר אל בערך אל הליירה וסדר אחד בערך אל ההכמה דעמה הכוזרים כן כמוכר למעלה מן ההערה הששית רק יחדו יהיו חמים מאמר הכהוב אלל אריאה ויהי ערב וגו' ואמרת קדוש ישראל בנתיבה הורנית מערב עד ערב וגו'. ולזה כיון באמרו והלך הסדר להקדים הלילה וכו' עד אמרו תשבתו שבתכם. והן כל המאורות שנבראו בערך הדרך הראשון אלל המזרחי לפנים כאל בקדשה. וכלל המנהג באריכות הזה כי כל היוצרות המזכרים נתקנו בנתיבות האור הראשון נברא בקאה המערב שהוא דרך מנזחו לא"י כמדובר. ומה שהוכיח קדימת הלילה על היום מאמרו מערב עד ערב שכתב, הלא הראש"ע במהמונו עשה כמוהו פ' בשלה על פסוק אלקוהיו היום, ע"ש: ואל תטעון עלי באיזה הרובנים וכו'. הטיח מזרחת ספק יקראתו לרגלו כי הוא חפץ למען דקוק גידול זמרתו ויאדיר בשבול כל הספקות העומדים לגדו. ולפי שהספק הזה חמין כמו יוהר מן הקודם אשר לוקח מאחיו מערב, שהיה מהלוקת על אלו נראה ועבר לעין כל, הללו מהחילים ממזרח שמש לזין, והללו מהחילום מביאת שמש במערב, ואיכה וכל להכתימם. ולא כללה מהלוקת אחי המערב שסופה להתקיים ממה שהיה החוץ יום שלום הוא עמנו בזה השמש לא"י כמו שקדם. על כן ראה ראשית לו להחיל מוס בזה ולנפוט עממם להמעיט מזד זה ולהסביר כה מהלוקתם עלינו כי הכל עמינו, וכדרך שעשה בראשון סימן ס"א אלל מנין אלפי שנים לאחיו אחו. ואל הרובנים. ל"ל המבקשים להדש פני אדמה בסכרות מקרוב בלו לא שערום אנומיים:

המביטים

המביטים (כ"ל שהם) גונבי החכמה, ולא היתה כונתם לגנוב אבל מצאו חכמות מסופקות מעת שנפסקה הנבואה והתחכמו משכלם והברו חבורים אשר נתנה סברתם, ומכלל זה ששמו הציץ תחלה "לימים (כ"ל למורה) בהפך התורה, אבל לא בהפך גמור מפני שהם מסכימים עם אנשי התורה בהתחלת היום שהוא מהצין, אך המחלוקת

קול יהודה

אוצר נדמד

המביטים. וכל אשר יהיפסם החכמה לשמור חוקות משפטי הטובים וסביליהם לא ישעו אל מנהג אבותיהם כראוי דבריהם מקובלים באלה, וכמו כן כמה יציבו יראו צעיונם כסומים על עמלם ולמראה עיניהם ישפוטו. ולאשר עוד לפרש מצינים כמו אורנים, כי דונים אורנים הם לנו, כפי אמרו בראשון סימן ס"א וסם מכתיבים את אמי המורו וכו'. ולאם הביאור הראשון הוא יותר כוון, ממה שמינו לו שמוס זה הלשון ברביעי סימן כ"ט בלמרו במכבים הנכורים, ובאמרו הם למבים חכמה, שמינו חוכה בטובים: גונבי החכמה. ולא היוהם להם גישה זו מלד היוהם מיהסים לעלמה דברי החכמה היא ולא יתלו זמנה בצעליה, כי אמנם היה זה מציף להפוך שהחכמה מחלוק עלינו וחיליה לאל מן השקר וכו' כדבר הנבר בראשון סימן פ"ט, אל החכמה מאין תמצא חוליק על האמת כביחה על עמם מומה נקיס סן הפסולה. אל נקראו כן מלני היוהם נודים חכמה מלגם ויהט עליה הוד החמה האמית, ולני שירחיק העלל המלל עם אמיים בוזי החכמה האמית ומשפדלים בהכמה בדויה, רלה לקרב זה אל הדעת בלמרו ולא היתה כונה לגנוב, שאילו היו החכמות על שלמותם לא היו שונים דברני שקר: אבל מצאו חכמות בסופקות וכו'. ומפני זה התחכמו משכלם וכו'. ומלאה גישה על בלחפן מה על מדעת ומכלל זה ששמו הציץ וכו'. על כן אין לנו למוס על עינים. וכל שק כן לא בהפך גמור היתה הגחמה מפני שהם מסכימים עם אנשי התורה בהתחלת היום שהו מהצין וכו', כי רלמייה זריחה החמה לבני סיבוב אחר שקיעה לשוכי מערב כלומר הלה מלז היתה משהגיע מרכזה נכה אלמע הים על דרך מה זמירנו בהכמה הששים מטעם בעל יסוד עולם, ומשם מנגללה הזריחה כלפי ארץ ישראל מתבואר שמה. ובכן היתה בלי ספק תחלת היום הראשון מהצין שם ילא רלמונה סן החמה אל העלל המיושב מהארץ: אך המחלוקת

הקשה עלי ין החזים והטובים כמו בעלמיוס וחבריו ספולול מהלך השמש והיחה וכל נכח השמים פ"ט מה ספיו מביים כסדר הקצותיהם ונגלוייהם וסיס כל אחד מלרף המבט על אל מבני מי שקדמוהו מן הטובים כומן רן עד שמדוד על דקדוק וזן הקטן כל גלגל, ד"ט שנקבו לדעת זמן שנת החמה דקדוק וזס שזכ החמה אל נקודה ידועה במלות כמו סומן שיתנועע השמש מלרש קולס עד שזכו שנית לנס חן סיה כנתי אלפי לטויה מבט שס אחת כי לא יתכן סעיין לו כן דקדוק עד שיזוילי על הכעוטה והרגיעים שאלפי ואל"כ ספן רכ משהה סומן סרכס כשקולו ההלוקס וזמו שקרס לנו כקפוסת שמואל שקדמה בזמנו לתקופה האמיתית (והיא תקופת רכ ארלי) כמו י"א יוס. לכה התקבנו הטובים צימים סקדמונים לרף מבטס אל מבט סקדמוניס ספיו לנייסס בזמן רכ, כמו שרלס בעלמיוס מבניי ארכ"ס שסיה לפניו זמן רכ ומלל שס מלג השמש במלות, וזכו שקרף עליו בזמנו וזמן חלק סומן סרכ ספיויהס על ססוביוס מן השמש ויאל לו וזמן סקסס דקדוק, וכן עשה ככל סמלכיס סמן סיה ושרל כוכבים. וסני אלו החזים קצבו ללס ספין תחלה ינייס, כלומר מרגע שמיים שמתם גנד ארלי בני צין וסיס מביים להשוב סיוס וחבריו סניולס. וכן תלמר סלל אלו דקדוק סרכס מביים שעבדי יחוס ברוח י"א לט הלרס ונבלי שביס וסביליהם גלויס וידועים ינייסס ואל"כ סמן תלחין כסדר החזים ויחר מהס: שהם גונבי החכמה. אל מדמה כנפשי על כהס ועולס סללס עקס ללס כל הכמוס הולח ספירס על ידי מביים ודקדוק כפרוטיכס, אלל ככר סיהס החכמה הולח עמוס כחיוני חכמי ישראל כביחה סרזיוס על ארמסס מיי סלמה המלך וסביוס וקבלתס ממשס רביע פ"ט בזמני סקסס למשס והודוס לירח, וככר עמדו עליה בני עמו כתי הלשכר, וכסנגלו גלחם גס סמכמה עמס וכל ספסריס סלבו בגולה עד סורקק עכלו אל כלי וסגיוס ליוניס וזו אריסכוס סיהס מלמד אלכסכר מוקדן שלט ככל ספרי החכמה על בני ישראל ומשס כגיטס החכמה לבעלמיוס וחבריו. (ועוד כוז קרואה מלד אחר. שסנה מללנו ססחזיוס סמערבייס לרפו מבייםס אל סמורחיס, כלכר מללנו ד"ט סכבדי לידע סיקק סיה סודס אחד סס לקרו רכ לקוי ידחיס סיהס כככל כשנת שמוס וספירס לנכודים סוף יוס י"ט חפרי, ולקוי שני סיהס סלס מלוח שנת אחר וס כשסס להרע אלול דייוני סקספסמכר עקס אחת אחר הלוח כעיי מערבית לככל ככדי שטס וליס ותליון סוניחיים על מספר סקפוסת אחר ככיון עשס

הליגס מה שזריחה השמש מקדים כמורה. וכן נכגו ככל חרזים כי דביים כניס כתנועת השמש והיחה ע"כ ססחללס סיוימס מן ספין) החכמות מסופקות. החכמות סיו מסופקיס אללס ולא ידעו לרשס סיוע: והתרכבו משכלם וכו'. לקחו העוקר וסכיודות מדריעו וסכופו עליסם לרפי סללס ומכנו ססס סכיוו יוחר סכרלשויס: והברו חבורים. כמנו ללס כוז ספירס רכיס עד סככוב סומן סככוו דברני סרזיון סקדמוניס, והכל חוכסי כן ללס מטעם ככוכורס כממוס אלו ומסייס אלו חיון, ובמתח ספין למכון עליסם כלל כמס סרלל סולק על סהורס וקבלת אנוחיוס: בהיפך התורה. סהורס אמרה מערב עד ערכ סתכנו סככיס וסס אמרו סרלל לחכבו סילולל אחר סיוס: שהם מסכביים עם אנשי התורה בהתחלת היום שהוא מן הצין. וכלי גס לחכמו נלמר סככרך הראשון שנעשה בראשית החול מן ספין לומר רכע סגיוס סלור הראשון או השמש נכה ספין סהול סחלל סיובו, וממילא סיה אז סיוס מתחיל ליושבי ארץ ישראל וכזכר כקדמה ד' סימן י"ט: אך ההחלוקת שביטיב

המחלוקת שבינינו ובינם בהקדימונו הלילה על היום. וצריך שתהיינה השמונה עשרה שעות עיקר בקריאת "היום" השביעי ("א ימי השבוע), מפני שארץ ישראל שהיא מקום

אוצר נחמד

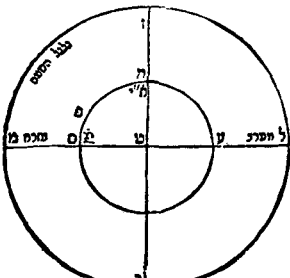
קול יהודה

המחלוקת וכו'. כי אהנו המקדמים לילה ליום כפי סדר הכריזה והתורה כלאמר, לא תמיד לל אף הכריזה היום ויחסה ללן חסותם ולא היה שם קדימה לילה אשר אהנו מתקשים על פי הוראתו. והכל מתוקן להבנת הדברים הללו מן ההערה השנית אשר הקדמנו, והכלל כי רוח והלילה יעמוד ליהודים מן העטרה הזאת הן מלד מעטע המחלוקת הן מפלח חולשה החלוקים: וצריך שתהיינה השמונה עשרה שעות עיקר וכו'. הגם מקום אהי לביאור ההלך השני מהחלוקה הנכונה ונבנת על צד משנן שכלך, והבנת אל אשר זכרתי למעלה כי שם מחמד צידך כל המסתחות לזכרון צהם שער כוונה ומי הכניסו בעושי הקורה הזאת שיניה ה"ח שעות עיקר, ועם ציארנו כי להיות שני המקומות הללו א"י וקדם המזרח יושבים ראשונה בתיבות כי רגה המקום לזכות אורחם בעיני סוד העבור היה מן הראוי שפכה עגמת על ידם מלכת כל הימים, ועוד (אם ציה חלפת) כדי שיונח מקום להתגדר בו ממחר נולד קודם הזמן עם ממחר לרדך לילה ויום מן ההדש, עם הכמות הכתובים על הדרך אשר זכרנו. ולהיות דברנו על זה כפול ומסולל צהם שקדם, מעט אשר היה לפני במקום הזה להסוץ על הביאור: בהקריאת היום השביעי.

ובינם וכו'. דע כי לך דעות בהתחלת השבוע המעט לעת, כי הגם זו מוסכס לגל מהתחלת לך לזיכה שהיה מא' עד' זמני מעל' שהמניס משמיים כעניו מורגש, וסם תחלת הלילה, ותחלת היום, תחול לילה, ותחול היום. וכמחמד מל' שהקנו תחלת בנימים משמיים, כמ"ש ערב ובקר והארים השיטה, ונחמד תחול לילה אקום להודות לך. והנה כפי הטוע אף היום הכבלים מונים השעות מהתחלת היום אחת שהיה וכו' עלה לך שעות מעל' וכדעת המורה. והאויים מונים מהזמן היום עד לתחלת תחול היום מעל' אחד שהיה לך שעה. והאירופאים (ל' כל הלק אירופא וולא איטליא) מונים מהזמן לילה לתחול לילה מעל' לך שעות, רק באופן שהזנים מהזמן לילה עד תחול היום שהאריז י"ב שעות ועד זה הוי הלילה י"ב. והנה זאת המחלוקת שזכר היה דעה הכבלים, ואולי כך היה דעת החזנים הקדמונים, ומעשה עיקר השוכנ הכתר בוס ונמד עם האמת כדורך התחלת הזמן היום בעבור הארץ והתחלת שעות ואלכ' שעות עד סוף הקריזה היה ללן מאותה ב"ח שעות לנד, אמנם משם ואילך הו אפשר שנתשוב בהשבון האירור שא"י ויהיה זה העומד בעבור הארץ ד"ט והתחלת שעות וזה האלה מעט לתחול התחלת השבת, וכן אל נחמד שחשבין כרוכב הזה בדין הקדימה לבני א"י ויהיה זה העומד בתיבות לן עם שבנו לנד מערב מהולק בעמל' שלם, ועוד היה הנה ככר שהתחלת מא"י. וע"ז השיב שדראי זה שהזמנו הוא בערך בני מערב א"י, אמנם בני מזרחיים לה עד לן, בעבור היוםם פתוח מרביע היום ואין הסתנה בזמן מעל', ואל אומרים שעה כריחה שהשם והיה שוקעת לבני עובד הארץ והתחיל הכתוב הזמן ערב ואלכ' כקר, כך היום אללם היה אז ערב תחלת ואלכ' כקר. ואין להשיב היה היה הלילה הראשון ללם יואר מ"ב שעות כפי שער רחוקם לנד מרחק, ואין זה משפיר דיון תורה ממחר טלה הגיע החוספת לשם שער מורגש בהסתוות הזמן נחשב אל הלילה ג"ח כמו לבני א"י. ואלס קורא בוס ויהי ערב ויהי בקר. מש"כ לבני קדם המערב שהיה אז תחול היום ובני עובד הארץ מתחזקה בלילה היום. וכן לבני לן אלס תחלת הקריזה ללם הערב ולהשוב אורח מעט התחלת העטרה הששם ויהי שוקעת לבני א"י מאלל אלס מונה הלילה הראשון י"ח שעות ועם היום שהאריז מ"ב שעות וסם תחשט רבני מעל', ואין זה בדין תורה ואף בדין הכתוב להסוץ רבע שלם שבו שני זמן על המעל', וע"כ שערב ובוקר ללם מתאחר ב"ח שעות. וע"כ שכן דכבר, שאלכ' גם על א"י עגמה טלה הקריזה הזאת, שאחר שהתחלת השקיעה הראשונה והשמש שוקע ממם לבני נקודת עובד הארץ מה יעט חושך צידועלים עגמה שסם לנד מורה וכו"ל א"י עגמה וכלל הפתוחים לה מלד המורה שחשבין ככר חמנים מן הלילה, טלה הלילה הראשון היום ללם בהכרח יואר מ"ב שעות, וע"כ שאין אל חוששים לוס ולא דקדקת המורה כך בקיעים שעות ומועדים, כך אל אומרים בכל מי לפתיו למורה שא"י עולה לשם שעות:

ק

בהקדימונו הלילה על היום. אלו אומרים שנוכח נקרא קודם לזם ב"ב שעות שהיה מלנו צנת הכריזה עד סוף השיבו כמכר קודם לזם: וצריך שתהיינה השמונה עשרה שעות עיקר וכו'. אלע"ג עליו המונח התחלת הימים מן א"י, רלנו מנין המעל' ולעולם התחלת מן הלילה כפי שסיסה צנת הכריזה בא"י, עם כ"ו י"ב מוצא ללן בהשבון הימים ממחר שהיה תחלת הכריזה כיוצא עד שנחמד מהתחלת הלילה על יום א' כשכח אז שכת כפי סוד א"י עד תחלת הלילה על ארצו היום בעלמו כפי השבון בני ללן שהוא שמה עשרה שעות, וכוס השיעור יתאחר המנין ללם מנין א"י, אמנם אומרים שערד עגמה נקרא היום עם על שמו ממחר שיעדין לא הגיע לראשית השיבו, עד שנחמד בעבור זה שכדי להקריזה ושמיים שעות כל יום ויום נקרא על שם אחד דהיינו ב"ד שעות המעט לעת כפי מה שהוא בלך ישראל, ועוד נוסף על זה שמיים עשרה שעות מה שהיום היה תחשט עדיין עד הפתוח שיבוט שהוא ללן. ולהוספת הכנה בני חוד לליר דמות ענין אז, אלס רואה שלכני א"י שהכניס נקודת ח מן הארץ ומשם התחיל

מקום התחלה לקריאת שמות הימים בינה ובין השמש, בעת "שהוהל" לקראו (כ"א תחלת הקריאה) בשם שש שעות, ואיננו זו להתמיד שם השבת על הדמיון על היום אשר התחילה השמש לסבב מסוף המערב, וראה אותה אדם שוקעת והוא בא"י וקרא תחלת השבת, עד שהגיעה אל עומת ראשו אחר שמנה עשרה שעות והיתה ערב לתחלת הציץ, ונקרא לשם תחלת השבת, והיה סוף גרדי הקריאה, מפני

קול היורה

אוצר נדבך

לילה הראשון לשבת, והיינו כשהחיל האור או השמש להתנועע מנקודת ז' אל נקודת ל, ומשם אל ב, ומב אל א, וחזר אל ז, וכדרכו על כל ימות עולם. אמרו משה כשאקע השמש בגד נקודת ז' וחזר לשם כנוף כ"ז שעות הרי כלם של הל ימים בגד מזני א"י לגמרי, וכאשר הוא שבת ד"מ, ככר הוא חול גמור. אשם מפני שיתר בני עולם עוד היום הוא נקרא בשמו, כי יאונן סדרים ד"מ נקודת ע' עדיין לא נקרא עליהם שם יום זה בעת שקיעת השמש לא"י, והוא לום עד הראש כאשר היום נמשעת בראשית, כי לא נקרא לום יום רק מתחלת הלילה לבני א"י, וכן לכל שומי מכל לל החיל המיון רק מרגע תחלת הלילה, ועד שהגיע השמש אל נקודת י' לא התחיל הלילה בנקודת ע, והוא שש שעות אחר תחלת הלילה לבני א"י, וכשהגיע השמש אל נקודת ס' דייטת י"ב שעות אח"כ והוא אז עד ראש בני ז'ין ותחלת הבקב לבני א"י ותחלת הלילה ליושבי י, ועדיין לא הגיע שום השמש ליושבי ז'ין עד הבעת השמש אל נקודת ה' והוא נכה ראש בני א"י, ומאז ואלק' החיל הלילה הראשון נמשעת בראשית לבני ז'ין, וכאשר היום תחיל יום א' לבני א"י לא היום תחלת הלילה לבני ז'ין, והוא י"ח שעות אחר התחלת ליל א' לא"י. ומפני שלא נסתלק הבעת לעה של יום ראשון מבני ז'ין עד שסבב הגלגל הפך שלם ועוד נוסף על זה הסעוד קשה ל' ב' ז', והוא כדי מתוך השמש ב"ח שעות, הרי שלא נסתלק שם יום ראשון מוקדם בני המזרח, לרזוי בני חלק ז'ין עד מ"ב שעות מעת התחלת הנועה האור או השמש. וכן העיני מתגלגל עד היום תמיד, ולאן סופרים הימים לפי מנח א"י, וגם מתחזוטים ולושבי ז'ין בבלות שם סיום לגמרי מן העולם, ולאן קורין על דרך העברת לאותו היום בשמו עד שישקע שמו מבני ז'ין, ואיננו זו להתמיד שם השבת וכי' שוב החלה להרביע בליוני השני, וההחיל על השבת שהוא היום סיום הראשון אשר מנה אותו לזינו הראשון אחר שגורם מנ"ע כרגע תחלת השבת, וכן היום משמש לזכות כל ימי עולם: על הרמיון על היום. כלומר כתי דמיון שדמה בליוני היום א"ר הוא הל לבני ז'ין אחר א"י, כן היום בשבת פטע ראשונה שהוא סיום הראשון שבעה בו ארש הראשון שהוא השבת, והדין חוקן שכן ישרו חלום הקבועים הימים או אחר זה כל ימי עולם: וכן הנהיגה אל עומת ראשו. עד שהגיע השמש לבני א"י נגד ראשם, והיינו בחלוה יום השבת: והייתה ערב לרחרלה הציץ. עד אותו הרגע עדיין לא היספ שום שבת לז'ין, ומרגע זו ואלק' החיל סוף הימים להתגלגל עליהם: (ומיה סוף גרדי הקריאה. כלומר הרגע שהגיע השמש נגד ראש בני א"י ביום א' בשבת או יא' בשבת מבני ז'ין, ולפי מנכס היום או מולאי שבת, ומעשה מאחר ששקט השמש מבני ז'ין שבת קבש כיישיה סמוכה, או אומרים שאו פקס שם השבת מכל בני העולם, וכן הדין בכל יום ויום, ששד י"ח שעות אחר לזאת כלא"י עדיין חוסק עלינו

כן לשמש הימים היוצאים גם הם מטעם אחד בעלמא, אלא שזכר שנה על דמיון נאות כמו שיתבאר בהמשך: בינה ובין השמש בעת שהוהל לקראו לשם שש שעות. ר"ל בעת שהוהל לקראו יום השבת לשם כלא"י והוא עם שקיעת המהה בקנה המערב. לא בין א"י וציון השמש השוקע שש שעות. הוא התרחק שבין עיניו ההרף מקום שם א"י לפי הגחלה ובין קנה המערב, כאשר הראיה בלורה המזרחית למעלה: ומ"ס ואיננו זו להתמיד שם השבת וכי'. הוא נקשר עם אמרו עד שהגיעה אל עומת ראשו וכי'. וכל מה שהימים כלו מאוץ לבאר בו מפני מה ששם אל השבת על שפתיו יומר משאר הימים, האיל ומשפטם אחד לכלם בעיניו הזה. ואמר כי זכר אל יום השבת לקדש הדמיון דרך משל על היום שהוא שקדס זכרו אשר בו ההחילה השמש לסבב מסוף המערב וראה אותה אדם שוקעת וכי' האמור. ומה שאמר אשר התחילה השמש לסבב וכי', יורה בתחלת העיני שהסכים דעמו עם האומרים שלא החיל שום וואר להמשיך פעולתו עד עבור כל שנה הימים, והיום מאחר הכתוב כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברה אלהים לעשות, מתיבץ פיסם אל הדעה הזאת, כאילו אמר שגורם לעשות ולפעול פעולתם מיום השנייה ואילך. והיום אפשר לישא על זה משלו של בעל העקודה ס' ויכולו בני שרואה להסיר פקק מחשני התום כדי שיקלחו מיומו והוא מהס עניו עד ערב שנה עם השכיח ובמכה האחרונה הסיר הפקק ויצאו מים חיים, כי ההה בלחם בהכנסת שבת החיל שיקר המלאכה שהיה הולכת ועשה וכי'. אבל אין פירוש זה מוכרח בלשון התנכר, כי קרוב הוא לפתח ההחלה זו שהסיר כל בערך אל הימים הקודמים לומר שאז ולא קודם לכן התחילה לסבב, רק בערך אל ההחלה כטובו ביום הוא בעלמא לומר כי לעת ערב פיוחס ראשית הסבוב: והיה הוא גרדי הקריאה. ר"ל סוף גרדי תחלת הקריאה בהכנסת כלה, ולא אמר סוף הקריאה דמיהו בפקרף הואיל ויושבי המקומות הקבועים בין הציץ לתחנת השבוב עדיין ביום ששי הם עומדים ועתידה היא שבה ליכנס עליהם, רק אמר סוף גרדי הקריאה. וכלה בגדר, רביע שלם מכדור הארץ והוא הכלל מנקודה לנקודה סמוכה לה וכל אחד מהם כולל אופקים רבים כמו שיבאר. וכבר זכרנו למעלה מדברי בעל המאמר המסכים בזה עם דעה ההבדל, כי מהוקן ומקובל שיהיה קנה המזרח בזה גרדי הקריאה להיומו בעל משלם

מפני שמה שיש אחריו (אמנם) [הוא] נקרא בשווא מורה למקום שממנו מתחילים הימים, ואין להמלט ממקום משתתף תהיה תחלת מזרחו אחרית מערבו, והוא לא"י תחלת

אוצר נחמד

עליו קריאת היום הוא בכל הארץ עד שיסתלק (פיו): מפני שמה שיש אחריו וכו'. כלפי מה שאמר שהיון הוא סוף גדר הקריאה לכל יום ויום ששקויש בו עד עולמם דבר ויאל למס יתח כוף הקריאה ליון, הלא מאחר שהסתמלם היא מאד ומשם אלו שונים לגד מערב וגזררים אחרור על הימים שמיני ל"ח שעות לפני לון, א"כ גם לון ואילך כרי יתאחר היום, עד שבאמר כי ארון הדריס נקודת פ הוא רחוק מלון כלפי א"י כמו ל' מעלת ד"ע שהוא שיעור מהלך השמש על מעלות ג"כ, והיינו שחי שעות, וזם העבר של שנה שחי שעות ואלו היינו שעות שעות א"י. וכן הדריס עברים מעלות רחוק מן הלון כלפי א"י כרי הדבר ל"כ שעות, ומאלן לנו לפי זה לנזם הלון סוף גדרי הקריאה. וכדי לפנות הקריאה הלא מדרכו גזר ואמר שמן הלון ואילך כלפי א"י א"ן אלו כולקין כסדר היום שעד לון, אבל כל הכתוב היום אלו נותנין אותו למורה א"י ששעות התחלה הימים, מפני הלון התחלה היום רובע שלם שהוא כדי מהלך השמש בשש שעות אלו נותנים עליו ונותנין לנס תשכון הימים כמו בא"י ובקריאה מועטת, כגון שנאמר ד"ע ברבע שקיעת השמש בערב שש כ"א' הוא הרבע כעבר שקיעת השמש לפני אותו המרחק ככדי ל' או ד' וס' שעות קודם, ונאמר שציון ל' שעות שש א' או ד' אחר הלוא כבר שקיעת לנס ששעת ליל שנה: ואין להמלט ממקום משתתף תהיה תחלת מזרחו אחרית מערביו. וכדי שלא יהיו הדברים רחוקים מעיניו שאמר שעד לון אין בנתינת מערב ומשם ואילך נהבש בנתינת מזרח ויהיו שני האזנים האזניים יחד אחד בקנה לון ואחר רחוק ממנו מעט כלפי א"י ולנס מרחק בנתינת השכון הימים כרחוק מזרח ממערב, כי לזה עבקה הלון הכשכון מתאחר מא"י י"ח שעות, וכשכני א"י האזנים תחלה ליל שנה זו עבקה לון רחוב להחיות ליל יום שחי שעות. ואלוהו זה שאלנו רחוק ממנו מעט הוא מקדים לפני א"י שש שעות דהיינו קריאה ששעות בערב שש שעות אלו לנס הלוא ליל שנה. ואין יתכן שיבא בדין ההורה מה שכל באומע יתקנו. ע"ז אשר ש"כ א"כ א"כ להיות בשום ענין אחר בדין ההורה כשכני קריאה שעות הימים לולא שקבע מקום אחד מיוחד בשאר העולם שעד כאן אחרית המערב ומשם ואילך מחמת ההורה, א"ע"פ ששם קריבים מאד, כי מאחר שהארץ כדורית והימים ששעות הם כדורית הארץ סביב הכדור, אם גדל לנזם חת ומשפט נגדו הימים ונבחנוטם לשכחות ומועדות אי אפשר לתקן הענין כשום פנים אם לא בדרך הים. כי אם על לא תחיל השכון הימים מא"י רק לחיוב מקום אחד, אם על זה לא נאמל ידיו ורעלנו נתנין הימים אם לא נכרים על שום מקום ממקומות הארץ ששם יהיה אחרית המערב ומשם ואילך תחלה המורה, ולפי זה אלהינו נאמר שכל הרובע והים שמתהולל הלון עד א"י וכן מא"י עד התחלה הלון ובהי שעינים ולא עד ככלל, הוא המקום המשותף היום שאינו לא בנתינת מזרח גמור שיחשב מאליו נקודת שאלותו ברובע התחלה לימים שא"כ יהיו התחלה הימים עד קודם לא"י

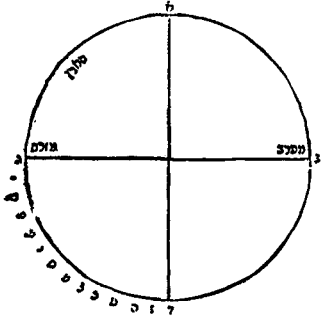
וקורה על מעלה זו ממלאך הנוצח והנה כבוד אלהי ישראל בא מדרך הקדים וגו', א"כ סוב ויפה הדבר הזה שיהיה קנה המורה כוף גדרי הקריאה כמו שאל"י תחלה אליה: נקרא בשווא מורה למקום שממנו מתחילים לימים. התחלה הימים והתחלה הימים מתקום שמשמעותם, כי התחלה הימים הוא הלון כמאמר למעלה מפני שהם מסכימים עם אשמי המורה שבהתלה היום ששעות הלון. והתחלה לימים הוא מקום הקריאה כדוראת אמרו במה שקדם, ומכלל זה ששמו הלון תחלה לימים. והכוונה מבווארת כי בקנה המורה יהמו גדרי קריאת הימים בנתינת ארבעת התלקים המוללים שבכדור הארץ, ומיתרונ מעלת הקנה ההוא, כמו שזכרנו. כי מה שיש אחריו מהמקומות הפרטיים ביון לבין א"י בולו לקנה המורה יתבאר ועל שמו יקרא בערך לא"י אשר ממנה תחיל הקריאה לימים, והפרטים עליו יוספו ולא יהמו בנתינת הכלל: ואין להמלט ממקום משתתף וכו'. כי גבול שם קנה המורה כל יעברון הימים ממנו והלאה באשר הוא סוף כל גדרי הקריאה כמדובר, ראה לקיים קביעות הקנה ההוא כי בלעזרו לא משלם לימים קריאת שם ידוע ישוב כלו, ובקניעותו יתן סדר נאות לזה כמו שכתבנו בסמוך. ואחר כך באמרו כי לקריאה השם רוחב וכו', יגלה דרך לפנינו לנא אל בואר נרדף לילה ויום מן ההדג אשר יזכור בחלק השלישי מהחלוקה המבואר. וגם אחר כך באמרו והרובע אשר נתקום בו הקדסים וכו', יכין לח אשר יביא לנצרך חולד קודם חלות הנכלל גם הוא בחלק השלישי מהחלוקה הלוא. והנה לפי העולה על דרוי כמו שקדם על דבריו לנצרך קן להסיל שלום בין שפלות של מעלה, ר"ל העלות הסתמה בין שני המאמרים ההם לנצרך הקבוע הכונה על י"ח שעות כמזכר למעלה, על תכלית זה היו כמה פירושים שערט עד הנה ויוסף עוד פירושה ימירט עד עשותו ועד הקימו מימות לבו. אך השלום ההוראה על היום הימים מא"י אשר מה ימשך היוםה תחלה למקראו קודם, לא הוצרכו להיות הי"ח שעות עיקר בקריאה, כי לא ראייתו סבה מספקת לשיכרים עלמו לזה למשן יספר כבר היו שופטים עמה יחדו כל בני הכל, שאם היום זה סוף גמורו נאמל ששעות עיקר בהכנה כלים רבים לעשות מחט כדול אחד, הואיל ועכ"פ לא ידק זה בפרטים כמדובר, ומה בנע להיוחס שש שעות או יותר

תחלת הישוב. ואין זה ברין התורה לבר אבל ברין השבע גם כן, כי לא יתכן שיחיה הימים

קול יהודה

אוצר נחמד

שאו י"ח שעות מאוחר: ואין זה ברין התורה לבר. ר"ל לא כלכד שבדין התורה ע"כ שטודס על סכרל וזה הסם שראים לפי מושגל ראשון כוונתיי שני הסכים בנשאל אחד, מאחר שהעיון דוחק על זה ולולא זה לא תשלמנה מצוה ס' במועדים ותגים אל מי המתקומות נשנס ואלה נעזוב כבודם, וכאמה שהוא ענין מפלוא וכבר נתרעשו בזה הכותביים הראשונים והאחרונים, והסכר לפי עומק שכלו לא סוד ולא קדש עיונו בעצמו אך דרם אוהה הפלואה לפי תומו, וסוף כפי מה שאומר. כי הסם רבים מהמכמים תכלולו כמנין החלטה סימנים אין נדון כסם וואך תגמור כווייתם לפי כדוריים הארץ, וכמו שהוא נלרסה הוואה, א ב ג ד כדור הארץ

ישר או פחות מכן, והלא די לנו בזה שהשכח עודנו בין שניהם של שוכני אדמת קדש יכנס בכדי זמן כל שהוא על כל פרס ופרס מן הישוב ותהא שביחסה שזה עמה בכדי הזמן הוא המועד. כי תאמס כל חלק זמן בשם זמן יקרא אחד המרבה ואחד הממעיט כמשפטו כל גוף מתדבק. ועוד כי עין בעין נראה לפי המשך ספורו להיכן הדברים מגיעים, כי אחר טוהה ההכלית להשיעם הנתח הג' מחלוקתו הן הן הדברים, ואלו זה הוא נשאל את נפשו מראש לכדור אמת, וכבר קדמו לנו בזה ביאורים מפלים לתושיה. ולענין משמעותו לכדורו באמרו ואין להמלט ממקום משתחק וכו', הן לאחך ובואך ידעתי ואת התרגזך אלי על צורך קביעות המקום המשתחק הזה, כי לפי הגרסה לא האזכרנו אליו ודי לנו שנקבע מקום להתחלת הקריאה לכד. ועמה בין תבין את אשר לפני דרך נכון לביאורי הע אונקד ושמע. כי שמעת לקולו באשר הוא שם בתחלת הלין סוף גברי הקריאה מפני שמה שיש אחריו תאמס הוא נקרא בשם המזרח וכו' כאמור, וענינו מוצר אלנו במה שקדם כי בהגיע חור הקריאה אל מקום המזרח להיותו פגת יקראת מוסד ע"כ התורה צחינה יתירה נודעת בכדור העבור כבר מלאה הקריאה חיותה לבך נגלה, ומן זו והלאה עד ח"י על שם המקום ההוא עד ח"י יקראו המקומות בתחלתן. ובכן יאל לו משמר ה"ח שעות אשר בשק. וכן יפתה לבבנו להיות כל איש שורר צבחינתו להפוש מזרחה בעגולה אל אשר יהיה שמה הרוח, והן קדם הנלמד לזייר לנו פתח קדמה מזרחה קודם תחלת הלין ויהיה סוף גברי הקריאה אל המזרח המונח לפי צבחינתו, וכל הבא אחריו עד ח"י על שם המזרח ההוא יקרא, ואולי יחסרון ה"ח שעות שהיה או שלש או יותר מכן כפי קדימה המזרח מתחלה הלין, על כן יאל המבד לקראת הספק הזה אשר ארבו לו, וקם עליו לבעבור נשות את אשר יהיה ובעבור שהיה הוראתו על פניו, והאיב הדברן להדריינו אל הישרה, באמרו כי לבעבור תאמס קריאתו שם ידוע אל הימים וישמרו הקיו ותורוהו יעלו לישב כולו בזה אחר זה זריכים את בני ספק שנקבע לנו תחלה מקום ידוע להתחלת הקריאה או שיהיה שם מקום מיוחד ראוי מנעבו להיות ממנו ראשית הקריאה. ויען לא תהיה ראשית קריאה או רק מאחד מאלו היינו מזריחה ההמה או משקיעתה מחמת יום או ממנוח לילה כמו שקדם צבחינתו החמישית, ראוי אם כן שנקבע לנו מזרח בערך אל המקום אשר ממנו הוצאות הקריאה על כל אחד מד' אופנים אלו הצרכים, והמזרח מורה על כלם וצנרוף אליו יבחר ענין כל אחד מהם או זולת זה, והמזרח הלו יהיה מזרח גמור, ומה שקדם אליו בסמוך לו מערב גמור, מה שאין כן בתקומות המשכים אחר מקום הקריאה על הביטוח הכדור עד המזרח הזה, כי כל אחד מהם מורה

והנפוש נקודת אמת בתחלת מתקומות הארץ שנראה ויהיה ד"ט נקודת א, ונשאלו על עיושבים שם באיזה יום ונבאחו ששם הם עומדים, והאזה תענה ד"ט יום שבת קודש בחלות יום. שוב נשאלו והבנע הם ששני נקודת א ואומרים עליו שהוא היום יום שבת קודש מה יענו עליו חושבי נקודת ב שהוא במרחק ח' מעלות מהם לנד מערב. האמיר שלשם זה רגע וריחה השמש בשבת בבקר. שוב נאמר ומה יענו על הרגע הוא חושבי נקודת ד. תאמר היום חלואה סלינה מילי שש, ויושבי נקודת ג מה מתפסים על הרגע הזה. תאמר תחילה ליל שנה. וזה ע"כ מתייב ומוכרח, מאחר שכל רובע מתאחר בשש שעות. שוב נאמר ונאמר, אחר ששן סדין שכל רובע מתאחר בשש שעות לחושבי נקודת ב, סנה נקודת א הכתובס מהלל ליל שש לחושבי נקודת ג, ומה שש שעות קודם מנקודת ג ח' מעלות וסכמם שש נקודת א על שעות קודם שגיעו לנקודת א, בהכרח יתחייב שרגע תחלה שכנה לתושי נקודת ג הוא רגע היום יום שש' בשבת לחושבי נקודת א, והרי כבר התנוחו היום יום ששכה וכמעט רגע שש לסיים חלואה יום שש' בשבת והסול. או וכן לנדך, או היום לחושבי נקודת ב יום ראשון בשבת בבקר, נאמר אחר ומתי יהיה בקר יום ח' בשבת לתושי א. אהה תאמר אחר שש שעות לטס יום ח' בשבת בבקר. והואשבי נקודת אחר יום י"ב שעות, דהיינו תחלת ליל יום ח' בשבת לחושבי נקודת ג. ולבני נקודת ד עפי, תאמר אחר י"ח שעות, דהיינו תחלת היום

הימים השבועיים נקראים בשם אחד בעצמו לישוב כלו אלא אם נקבע מקום שיחיד תחלה לקריאה, ומקום לקריאה "מתקרב שלא יהיה קצתו מזרח לקצתו, אבל קצתו (לא ממערב)

איצר נחמד

קול יהודה

מזרח ומערב בערך אל הקודם ואל המהמחר, ובהם לבדם ידקק אמרנו שנקתם מזרח לקתם. והנה בעלני מזרח קבוע לא ידומה קביעות מקום לקריאת הימים אשר ההלה קריאתם איננה כי אם מזל הזריחה או השקיעה וכו' כמדובר, והמורה על כל אחד מהלו הוא המזרח כמזכר למעלה. והנה אלל דין הכורה אשר קבועה לה א"י מקום נאות להחלת הקריאה ובערב יוס אל הארץ ההיא יתחיל השבת דרך משל למקום שם ראשונה, לעולם לא יתכן זה רק בקביעות המזרח, והוא הדין שמשם אורה יוצאה לא"י כל עומת שבה אל מול פני מקום שקיעתה לארץ ההיא עצמה. והלא הוא המקום הנבחר לזווג אליה בציון סוד העובר כמדובר, וכל מה ששאר א"י בכל סביבות סבדור עד מזרח הדין כולו רחוי להקרא מערב בערכה ומזרח למתאחר ממנו. אך המקום הזה המזרחי וממנו והלאה עד א"י לא ידקק עליו שם מערב כלל להיותו מקום אשר מתחמו ובעצמו ובהתמקד א"י חוקצב המקום להרחלה הקריאה, ומקצה השני ממנו בסמוך לו הוא מערב גמור. כי לא יאמר עליו יהיה מזרח למזרח, ש"כ כבר בטלה קביעות המזרח גמור אשר בקצתו. והקצב על זה בכל המקום אשר יזכירו לו אם הם הקביעות הנה לקריאת הימים, כי חורה אחת ומשפט אחד שיהיה ללגלג. והכר בדבריו כי באמרו מקום משהתק וכו' לא כיון כי לנקודה בלתי מתחלקת שתהתק למזרח ולמערב גם יחד כחשפט כל נקודה שיחה ראשית למתאחר ואחרית לנודם, עד שהנה נקודה זו בגדון נקודה קצה המזרח הכלתי מתחלקת, שמש היחה בתיחמו על זה האופן מדוקדקת היה לו לומר יהיה חתלה מזרח ואחרית מערב. אך באמרו חסיה חתלה מזרחו אחרית מערבו לרבות יתן כי בתיחמו היחה על מקום בעל רוח רחוי ליחס מזרח ומערב. והנה בתיחמת מקום משהתק בעל רוחב מה סביב לקצה המזרח, היחה הנקודה האמצעית ממנו חתלה החלק הנמשך ממנו לזד מזרח, ואחרית החלק הנמשך ממנו לזד מערב, ונוסף גם הוא כי המאמר הזה מתיחה וסוה לאמרו בסמוך ובקוים לקריאה מתקרב, שלא יהיה קצתו מזרח לקצתו אבל וכו', ומכה הלשון הזה מבואר עלל שאלין

הוא ליל יוס ב' שבת לבני נקודה ג. ולבני נקודה זמתי, פאמר אחר י"ח שעות ועוד שער מהלך השמש ברכיע נגד קשת ד, ז, וינה הוא מעלה אחת ומתקן השמש נגדו אחד מט"ו בשעה שזוהי שבת נקודה ג אחר הזחול ליל ב' כדי חלק אחד מט"ו בשעה, וכן מז לה ומה לש עדי שחוקה מעלה אחת מנקודה ג ומנקודת פ"ט מעלות, וחשפון הזמן לשם מאוחר מנקודה ד כבדי שש שעות פחות חלק אחד מט"ו בשעה, לפי שבנקודה ד כבר הגחנו בקר יוס ראשון בשבת מאוחר מבני נקודה ג ב"ה שעות, הנה לבני נקודה י יתאחר כבדי כ"ד שעות פחות חלק א' משעה, ואך יתכן שליוצאי בני נקודה י יהיה יתק יוס השכם מפני שגרידין להמתין כבדי פ"ד שעות עד בקר יוס א' בשבת, ולבני נקודה ג שאינם רחוקים מהם רק מעלה אחת כבר הגיע יוס א' בשבת לבקרו, וזה שחוק ונאות, והיום הוא יעלו הכסילים ככבוד במשחה גינתה ים המזל יום לחקן הסוכיניני ולגלות ים עשמש. בצאמת אילו היו בני אדם נמלאים דרים בכל הקף הארץ וכולם מוטים הימים כחשפון מעשה בראשית כסדר אחד כבר יוס השני משהתק עליו, מאחר שהמורה אשר הוא נבאי כדור העליון שזן הארץ והשמש הולך משם כלפי מערכו הוא מערב להשכי חני כסדור ההתחון (כ"ל לפי הדמיון), והנה לשוכים בנקודה א המזרח נקודה ג והמערב בנקודה ב, ולפי שיוצאי נקודה ד המזרח נקודה ב והמערב בנקודה ג, ולפי שאל מאוחר נקודה גמרה נחמיל חשפון הימים לא ימלט בשגיעה אל מקום אחד מתקן ששאר מונה ד"ט יוס ראשון לבקר, ושגנו בסמוך לו מונה ב"ד שעות נקודת, והוא אללנו יוס שכה לבקר. ואולי אין כל בני עולם מוטים לסדר הזה, כי יש שמוטים יוס ראשון מיום ד' בשבת ככור במתאמר א'. וגם אולי אין כל הארץ מסכים מיושבת אך יש חלק פניו ממנה שאין הם ישוב בני אדם, וכאשר כבר חשב בעל יסוד עולם להמלט מקוויזו על לפי דמיון או שכל חני כסדור ההתחון כולו יוס כבדור שאין אחריות דני הים עי"נו מאחר שאין הם ישוב בני אדם בכל שני הים. ואין צורך לבל זה, כי מאד ענין סטנע אין שום קושיא נלחח בדבר המבואר כחוש כמו שהוא ענין דרורית הארץ, ואף אמנה להיות כי זה החלק ההתחון דה ענין הרבה ישוב וגם יוס נמאלו א"ים רבים סמוכים זה לזה עד שחשע כל הקף הארץ מיושב מלבד שזמו עשירים מעלות עניות שהוא כדי שער מהלך השמש בשעה ושליש, ועכ"פ אם נאמר שכולם מוטים כסדר ימי בראשית יהיה הקצה שאחר חן ישובו מקדימו מן המאחר ענינו מן הקצה השני כענינו עמרים ושחים שעות ב' שלישים, אע"פ שאין המרחק ביניהם רק שש ושליש, וכבר נראה שמתאמר לא תשע לנסק הים מזל טענע והחוק רק מזל דין החורס, שע"כ יש לדון חורס יציאת בכל הענינים ששאר, וזהו הכ"י ישכר אל העמים

פה חרור וכל הארץ מסביב כולם שומרים שבתם ב' כשחזות ובמועדים, אנה יתנו בחשפון הימים ומאיהם מקום ההלה הפיון, פ"כ נאמר כי נתנה לנו החורס הזה ומשפט בזה ומקום קבוע משם מתחילים, וזהו חתלה המורה המקום קבוע שם סוף המערב, היינו חמ"ח עד חתלה פ"ח, ואין זה ברין הותרה לבד אבל ברין הושבע על פן. כלומר שדין חורס לבד דבר הוא לפי דברי 'ומתחבתי אשר מאוד עמוק, ובדואי סוד ידוע יש בעומק של חורס שהכה הקביעות בימים דוקא מן א"י, והסיום דוקא פלן. אלל אילונו דין טענע, וי"ל כסדר טעמוני בחיקון שעות הימים מדינית למדינה הכלל גזור שנבחר ששמש מתחילים ומקום ששם סמימיה, ויהיה א"ים חתלה בין שני המקומות כדי שאליו ובעברו ובעלפטרם יניה שם מורה מערב אשר יום מערב בערב השני: מקום שיהיה תחלה לקריאה. כגון א"י מזל המזרח וכל מקומות המערב יהיו מערביים א"י: ומקום לקריאה ממערב. כ"ל, והוא כמו פלן ששמש אחרו מערב שהוא רחוק חמ"ח כבדי רובע ארץ או דמיון לה יוס רחוק מערב: שלא יתחיל שני ימים יחד, ויהיה חתלה וזהו חתלה המורה וזין סוף המערב, וזהו חתלה המורה וזין סוף המערב, שאל"כ

קצתו מורה נמור וקצתו מערב נמור. ואם לאו לא תשלם לימים קריאת שם ידוע, מפני שכל מקום מסבוב אמצע הארץ מורה ומערב יחד, ותהיה הצין מורה לא"י ומערב לתחתית הארץ, ותחתית הארץ מורה לצין ומערב למערב, [והמערב מורה לתחתית הארץ] ומערב לא"י. ואין מורה ואין מערב תחלה ולא סוף ולא שמות ידועים לימים, והסדר הנזכר נתן שמות ידועים לימים והתחיל מא"י, אך לקריאת השם רוחב עכ"פ, מפני שלא יתכן לזכור מקומות כל נקודה ונקודה מהארץ, כי בירושלים עצמה מזהרים ומעריבים רבים, ושמוזהר ציון ד"מ איננו מורה ביהמ"ק ועגולי אופקיהם משונים ע"ד

האמת

אוצר נחמד

שאל"כ הרי חלק סוף המערכ פוגש נראית המורה, ולא עוד שסוף המערכ הוא מוצחי כלפי המורה. וזה שאמר שלא יהיה קצתו מורה לקצתו: מורה ומערב יחד. כל נקודה ונקודה היא מוצחית בערך הקודם האחרים לזד מערב ונכזל לזקף אליה כל הסף הכאזי שכלל הוא מערב בערכה עד שזכ הסף אליה ולא התחיל מנקודה הסמוכה לה לזד מורה הרי זאת הנקודה בערכה מערב: ותהיה הצין וכו'. הכל מוכן לזיכור הסמוך: ואין מורה ואין מערב תחלה ולא סוף. ר"ל אי אפשר לזיכור לא מורה ולא מערב ולא תחלה ולא סוף: אך לקריאת השם רוחב עכ"פ. כלומר א"כ ש'לזיכור כדוריות הארץ יתחייב שכלל מעט קט שהמקום מערבי למקום שאלנו יתחזה אללו התחלה סימני, וא"כ אין נאמר שאלו התחלה לקריאת הימים בלא א"י יש לה ארוך מזהרה ומערב, וזה"ל עמיה משמיה המניח למורחיה ולמעריביה. ע"ז הביט שכדי לקרוא שם להתחלה א"ל לזקוק עד כמות השנים ולכן סורכה שיש עד שמתחיל כל י"ל להתחלה: כי בירושלים עצמה מזהרים וכו'. ר"ל אף אם היה מניח ירושלמי שהיה בלחמט העולם והיה נקראת אמת הארץ ונמנה שמירושלים התחלה סימני ענין לא יאל ידו הוצת דקרוק הוה, כי ירושלמי עמיה יש לה ארוך מה יש בה מורה ומערב: ושמוזהר ציון. הוא כל ציון הנקרא עיר דוד ומושב המלכים הוה שם, והנה כמות קדמי הקדשים במקום הארון שהוא אכן שהיה שליו אמרו ח"ל שהוא עטור הארץ והוא הקודם מוצחית בלחמט, אלא שעכ"ל גם לציון עמיה יש ארוך מה למורה הוה עד שמוזהר ציון ארנו המורה שכניה במקום שהוא בלחמט שם: ועגולי אופקיהם משונים. ר"ל הסף שהמלאות עין ארץ שום מלאות למחמור זה שאמר שהשמש זורחה לציון קודם לבית המקדש מאחר שהמקום קרוב וזה"ל

קול יהודה

האין לו בחינה למקום בלתי המתקן שאין לו קצת. וזהו לא"י תחלה הישוב, ר"ל שהמקום המתקן שזכרנו הכרחיותו לקבוע בו מקום להתחלה קריאת סימני, הוא תחלה הישוב בקצה המורה בערך לא"י אשר ע"פ המורה קבעוה להתחלה קריאת זו, והרי הוא כרוחה בלשונה כי כאשר היה תחלה הישוב אללנו מורה נמור בערך אל הארץ אשר נקבעה להתחלה הקריאה אלל הסכמה חורחה, כן יהיה תמיד בכל מקום שיוקבע לכך אלל זולתהו להיוטו הכרחי שימלא שם למורה נמור מקום המקדש ומלערך למקום הקביעות כדדי המרחק ההוה שמתחלה הישוב לא"י כמו שהוא ירושלים ויחורו בדבריו הממשיים: ואין מורה ואין מערב תחלה ולא סוף. אמר תחלה כנגד מורה, וכאף כנגד מערב: ולא שמות ידועים לימים. בשכנה זכרנו כי כל ענין קביעה המקומות להתחלה קריאת הימים נמשך ובה מלאה קדמה מורה ע"י קביעה הקפה ההוה שמתנו תחלה הזריחה אל המקום הקבוע לקריאה וזכה העטרפות האלות כאשר דברנו. שאל ארץ כלאן מקום קבוע לזריחה גם בקביעות השקופיה יבטל לעומתו. וכן הדין בהלות יוט או לילה כי לכלל העטרפות אל המורה והרי הוא מתייחס אל כלל כי חולאותה ממנו על פיו יאל ועל פיו יאלו כל מדרי הזמנים. וז"ל והסדר הנזכר נתן שמות ידועים לימים כו'. אך לקריאת השם רוחב עכ"פ וכו'. ביאר שאמרנו למעלה כי תחלה הצין הוא סוף נדרי הקריאה, ומה שיש אחריו אמנם הוא נקרא שהוא מורה וכו', לא כיון בו לשלל הרובה

נקריאת השם בכל נדר מל' רבעי הכדור אשר זכרנו, וכל פקרי המקומות הכללית בו יש להם סדר בקריאת שם הימים בה אחר זה, עד שהכללית בין תחלה הצין לא"י יש להם זמן זמנים זמניהם זמניהם הרבה מחוקקים לפי טבע קדימתן זה לזה, וכפי בחינה זו לא יתאמת מה שזכר כי בתחלה הצין סוף נדרי הקריאה רק ע"ד כלל בחינת העיקר כמו שהיה זכיר בדבריו למעלה בלחמור וזכיר שחייבה ה"ה שעות עיקר ה"ו וכבר קדמה סכה זה למעלה: מפני יתכן ליבורר מקובצות כל נקודה ונקודה מהארץ וכו'. הטובה למר אלה תחזה ארץ לקריאת שם עכ"פ, כי רבו כמו רבו חלוקי המקומות המתחלפים למספר כל הנקודות מהארץ עד שלא יתכן לזכרם. וכיון בלחמור לא יתכן, שאל"כ בשום פנים ליזכר אותם כי לא יספרו מרוב. וכלל עוד בלשונה שאף אם יכתיבו עליו האלפבוית אלל התכן ולא יאוח לזכור כל הפרטים כי המדרי החמשים בלחמור פתח אליהם רק להשקיף אל הכללים המנוגשים אלל השכל ומלאמרו לא קיים אל אשר הנדרי הימים ל"ה שעות למספר אל רובע הצין עתה הנקודה ה"ל מן השכור כמדובר: כי בירושלים עצמה וכו'. משא משלו בדברים מנוגשים אל המקומות הקבועים בין תחלה הצין לא"י לאחות כי להם רוחב עכ"פ הוה שכבר הוללים המחמור עליהם שעל שם המורה יקראו בהולחם. וה"ה לרובה הקריאה בכל רבעי הכדור כי חקה אחת להם, על כן אמר כי בירושלים עמיה מזהרים וכו' ומרחמי ירושלמי הם מהמקומות המזכרים שמהם היתה לה אורה בזריחה השמש: וז"ל שמוזהר ציון ד"מ איננו

מורה

"האמת אשר לא ישיגו החושבים, כ"ש דמשק מירושלים, וא"א שלא נאמר ששבת דמשק קודם שבת ירושלים ושבת ירושלים קודם שבת מצרים, ועכ"פ גודה ברוחב. (כ"ל האמור)

אוצר נחמד

קול יהודה

וא"א להכניס זה, עכ"ל מד עיון הגיאומטריה ודאי שימחיב עכ"פ שכל כל קודם וקודם של הארץ בשעת זריחה קודם לקודם אחרת, כי שגול האופקי שגול הארץ אופק המשיש לכל אדם לפי מלכו בין חצי הגלגל שגל הארץ ובין חצי שמת הארץ, וא"א אפילו במרחק מעט וקט ישתנה האופק כי קו האופק הוא כמות השערה בדמיון האדם: ע"ד האמור. שהארץ כדורית ומדון הכדור שישתנה הגול החותך הכדור ועובר על מרכזו, וכמו שאנו מדמין שקר הוא שגול האופק מן הגול הממול לו הוהקו ג"כ הכדור: אשר לא ישיגו החושבים. ר"ל שא"ש אין אנו מרגישים שום קדימה זריחה במרחק קרוב זו מפי שאין אנו מרגיש קוץ עולם כזה. כי כבר נודע כי לכדי שישתנה האופק למעריב נערך המורח לו בשעור ששם לרדף שיהיה המרחק בנייהם ע"י מעלות (שהוא חלק א' מה"ד מן ס"ס מעלות הגלגל), ושעור כל מעלה מן הארץ חמש עשרה פראס אשכנזיות, וכל פראס כשעור י"ג אף שלש מאות ושששים אמה, וא"ל במרחק קרוב לא יורגש לעין, שארה מתאם כדאי לקודם הריחה חלק א' מתחריף בשטח לרדף מרחק ק"פ אמה (דוק ונתחב): כל שכן דמשק מירושלים. ששם ודאי יש ארוח הרגש לעין בקדימת הריחה שמתקוה לדמשק מרחיקת לירושלים כדאי שלש מעלות (כ"ס בגאומטריא"ס שיטת), כהוא כדי המשיש ששם אשר תקדים הריחה כחומש ששם לירושלים: ושבת ירושלים קודם לישבת מצרים. שמתרים במעריב א"י כנודע: ועכ"פ גודה ברובב. ר"ל שזה שאנו אומרים כי מא"י התחלה הששון, וכבר נאמר שרק במקום אכן שהיה הוא חתלה הששון ע"ד האמת לא יורשם וכו"ל כולל א"י, אין הכוונה לגלגל כל א"י בנתינת הארץ שיש לא"י עממה שמערכת למרחק מאחד שבא"י עממי יקרה השני הוא ואפילו בירושלים, אך בכניית הרוחב שכל המקומות מא"י כוללתו שמהם בארץ מלבד שמהם שבתים ברחק מן המשוש וארסם שז' מעלות מן א"י הם ודאי כחללה אמתית ישיש, כי לכל אופן המקומות הריחה שז' חמש נלקודם טבור הארץ, ולפיכך יתכן לומר שסכתחלה מירושלים

מזרח ב"ה ועגולי אופקיהם משונים ע"ה אשר לא ישיגו החושבים. כי האופק הוא עגול ששמי מדומה בערך לשוכים במקום אחד עובר על מזרח העולם והולק העולם לב' חלקים, חצוי גראשם לשוכים במקום ההוא וחצוי נספר מהם וכלאח השמש על האופק אור היום נגה עליהם. והנה האופק הזה הולך ומשתנה הבנה והשפל כפי הלוף המקומות המתגלגלים וזה אחר זה כשבינוט כדור הארץ. והנה אופקי ירושלים נחלקים ומשתנים כל אחד מהמבוי ועגוליהם כלם עוברים על המקומות שבין הא"י לכ"ש כאשר דברנו: כ"ש דמשק מירושלים וכו'. ר"ל אם הכרחת להודות ברוחב מזל הבדל המקומות הכלתי מושגים לחוש כאשר דברנו, כ"ש שיבואו הכבדה להודות בו מזל ההבדל המורגש במקומות רחוקים זה מזה וקריאת שם הימים בהם מתורכמת הוא בחלופה אלל הכל, כי יש ימרון בקדימת הצדה לדמשק מירושלים וכו' ימירון מרחקם ממערב לזד עבור הארץ, שהרי מרחק דמשק ממערב ס"ס מעלות א' רבעים, ומרחק ירושלים ס"ס מעלות ל' רבעים, ומרחק מרים ס"ד מעלות כ"ח רבעים שבתוואר כ"ב ימוד עולם לוח כ"ב. וא"ל אין ספק ששבת דמשק קודם שבת ירושלים ושבת ירושלים קודם שבת מרים. וקדימה זו ימכרת לעין אל קדימת א"י לב"ה אשר לא ישיגו החושבים, ולפראס הקדימה באלו המדינות לירי הדואה גמורה ברוחב הקריאה, ככל דברו למאר ועכ"פ גודה ברוחב. ואלו יהיה לנך מקצת על אשר היתה דמשק כולל א"י באמרו ששבת דמשק קודם שבת ירושלים ולולא היתה כולל א"י לא היה יכול השבת להכנס בה חתלה בשכבר התרשמו כי חתלה הקריאה מא"י, וכרי בהכבוד אומר (ישעים ז') כי רשע ארס דמשק. דע לך כי דמשק זו היא וכל

למ"י חתמה מכובת יהודי מכלל סוריה. וכן הם דברי הרמב"ם סוף פ' ה' מהלכות קדושת החדש וז"ל, ואלו מקום שבין לבין ירושלים מהלך י' ימים בשוה או פחות שאפשר שיהיו שלוחים מניעים אליו רואים אם אורו המקום ממ"י שהיו זה ישראל בשעת הראיה בכבוד שני כגון ארסא ופרטרסם ולד ובינה ועכו ועצרים וזיוולא בהן עששים וים אחד בנגד, ואם אורו המקום מטרורס כגון אור ודמשק וזיוולא ויוולא בהן או ממח"ל בגון מרים ועמון ומוואב וזיוולא בהן עששים כמנהג אבותיהם שבידיהם אם יוש אחד יוש אחד ואם עמי ימים שני ימים, עכ"ל. ראה נלך לפניך מקומות מא"י גמורה, ומקומות מהשבים אל מכוונת יחיד שמכללת דמשק, ומקומות שהם ח"ל שמכללת מרים. ובזמנה יבחנו אמרי קדושת אשר צורתה הן ונתן דבריו לשיעורים מדוקדקים מ'תולממים צמדה במשקל ובמשורה כי אלו שלשה המקומות שהזכיר, האחד מהם ממח"ל גמורה, והשני מכלל ארזי, והשלישי ממח"ל, אלל ששמו המלאח ח"י חמו שקדם סימן ז"ד וכמו שז"ל סימן כ"ב גם צדיעטי ס' ג'. ואלל המתן סוד המאורח חס פעם נחשב דמשק ממ"י לעין ז', והואל ולא היתה ככללה שא הוהל לקדושת ארס המים, ארס מיערים למעלה מהשכיל בשבעים על פניו כוונה החבר מדבריו הקודמים והמתחמרים, היא הנשקפת על פני צחינה כדור הארץ למכפר רובע חלקיה המששים אחר ארבעה הקודות הראשיות שזכרנו, כל חלק מהם נמשך אחר נקודת ראשיות, הכורחלת דבריו למעלה באמרו והיה ערב לחתלה א"י וקריא עוד חתלה השבת והיה סוף גרדי הקריאה מפני ששם אחריו הוא נקדש שבהם אורח וכו', וכמו שזורה עוד בסמוך קודם טבור הארץ, לרדף ונתקם בו הקשורים וכו'. על כן בהצמון דע שהימים יתחילו ממ"י המזומת צדיעטי נקודת מערב הארץ, לרדף ונתקם הוא לפי הצחינה המזכרת להכיר פנים בשבילה לכל הצדיעטי שבהל עבור הארץ ואל"ך, וכרי דמשק ככל"ל כאשר הרמיהם. ולפי דרכנו דע כי בכל גם היא ככלל זה להכונתם

הרוחב אשר נחלקים בו "הקטרים" (כ"ל הגבולים) בקריאת יום [א'] בעצמו הוא י"ח שעות לא פחות ולא יותר, קוראים אנשי הקוטר הזה שבת, וכבר יצאו אנשי "קוטר (כ"ל גבול) אחד מן השבת "קוטר" (כ"ל גבול) אתר "קוטר" (כ"ל גבול) עד שתשלמנה שמונה עשרה שעות מן העת שהתחילה בו קריאת השבת, עד שתהיה השמש לעמת ראש ארץ ישראל, ותסתלק הקריאה מהיום ההוא ולא ישאר אדם שיקרא היום ההוא

קול יהודה

ארצו נחמד

ממכתה עשר מעלות מסביר הארץ ללד מערב כמבואר שם בלוח המזר, וסוף על היות לבבל מעלה א"י כדבר רב יהודה בכוכבות (דף ק"א) כל הדב כבבל כאלו דר ב"ה ונחמ שם אבוי נקטיבן בל לא חייל חבלי משיח. ועוד השוב תראה בעל השב האמוד שכתב כי אפשר גם כן שבגבול א"י גיע עד מקום הסביר וכמו שיבא, אלא שאין זה על דעת ההבד שפולחן בגבול זה באמצע כרביעי שבג' ונעמ הנביעה המרכבה אשר ראה יחזקאל ושמרה כולה במתנתו חון למקום הגבוה והוא כאשר שם אח בגולו מיס סוף וכו'. גם כזה סימן י"ד אשר יחזקאל

מיוחסים לו מא"י וכל אחד: הרוחב כו' בקריאת יום א' בעצמו. ר"ל המרחק המיוסד בין המוסר שיהיה מחילת קריאת הימים ששוא מן א"י ועד סוף ששוא סוף הקריאה אשר נחלקים בו הקטרים. ר"ל אלכסוני דבור הארץ, ששאר נעטר קו הטווח מן היקף דרך מרכז הארץ בא"י בקוטרם האמיתיים שפיר טווח הארץ, וקו יורד דרך מרכז הארץ לארצות הברית, ויהי מרחק ראשי הקוים דרך המעבר ר"ע מעלות, דהיינו מרחק י"ח שעות בקריאת לא פחות ולא יותר, וזה המרחק כולו נעמם טווח בקריאת לא יום ויום שיהיה שמו קרא עליו עד אשר י"ח שעות שאלו שמו מהחלק לגמרי מן העולם ומתחיל אחריו יום הסמוך לו בכל העולם כולו

ודיאל משיח וכו': ודרורוב אשר נחלקים בו הקטרים וכו'. אחרי בואו לכלל הודאה ברוב קריאת הסס על כל גדר וגדר כפי עמנו מהרבעת רבעי הכדור שלח את ידו לאחוז בעיקר הקריאה אשר יוגבל ל"ח שעות כהחזון למעלה, כי כן ימלאו ומני הרוחב שיחלקו בו ד' הקוטרות השלשיות בקריאת יום אחד בעצמו, כי הרוחב הזה כאשר יבחן נקטר אל רבעי הכדור כללוח האל הוא י"ח שעות לא פחות ולא יותר. ועמם היות שנקאה טוחאחות כחוב מערך קטר וקטרים, המדור ומקומה, ובקאהם בגול וגבולים, ונדעמנו עלה ג"כ לשמה הלשון לגדר וגדרים, מעיין גדרי הקריאה שזכר למעלה אשר ביארנוהו שם על רבעי הכדור, ולא היה זה רחוק ליהיות לשמות טוליים זה על זה והטעות מנייה בהם מזד דמיון אחריות המואל גימ'ל לט"ף וסי'ל לר"ח. מ"מ אולי הכוונה שיש להעמיד ולפרש קוטר על רביע הכדור, כי עיקר הוראה שם קוטר הוא על קו שר הארץ העגולה לב' הארץ והוא עובר על המרכז, והנה כהיות הכדור נחלק לרבעי ע"י שני קטרים, האחד מהם נמשך ממזרח למערב, והשני מדרום לצפון ויהודש על ידם ארבע קוטרות ל"ח ראשיהם יזדק אם כן להקרא כל אחד מהם בשם קטר עם כל הלוחה אליו כמחיתו: קוראים אנשי הקטר דוה שבת וכבר יצאו וכו'. הן הרלוו ההבד במה שקדם כי קריאת שבת ענינה אללו החלחלת הקריאה בכל המקום אשר יזכירו שמה, והיתה הוראלו על זה באמרו על החלה ה"ין שנקרא שם החלה השבת והיה סוף גדרי הקריאה, ואין ספק כי על ראשית הקריאה במקום ההוא היה הנוה לא זולת זה, ולא קול שמעו אחרי כן מחוך אחרו שם יום השבת החמיד י"ח שעות אחרי שנסתקרה קריאת מקום החלחלה וכו', כי קריאת השבת מונבה אללו חלחליה הקריאה והסתלק שמה מכל וכל, כמו שיבאר שמה. לא יחמה הלשון הזה העמד ביניהם נעשה חמר גמל, זה מוחה מלמעלה וזה מלמטה. על כן נבארנו על פי ב' דרכים פורים לבחן ולבחן, קרב אחת ותמע, ולא אשר תבחר והקרב אחרו קח לך. על פי הדבר הארשן עינינו לומר שקוראים אלמי הקוטר יצאו שנה, וקטרי קטר קיה המערב כשתשקע עלה חמה כשכר היה ששנה השבת נכנסה אלמי וכבר יצאו אנשי קטר אחר מן השבת וכו', ר"ל שאמי קוטר א"י כבר יצאו השבת שנה מקריאת השבת, לא שנעמק שם שנה מפייהם מכל וכל רק שאין בלמי הקוטר ההוא מי שלא נכנסה שנה אללו שסתחמילה ליכנס בלמי הקוטר הסמוך לו. וכן טווב טווב הולך קוטר אחר קוטר, ששנה נכנס זה יולל מתחילה קריאת השבת עד שתשלמנה י"ח שעות מן העת שהתחילה בו קריאת השבת בל"ח, עד שתהיה השמש לעמת ראש א"י, שהוא עה כמיסה השנה בלמי קוטר קיה המזרח, ותסתלק קריאה מהיום ההוא, ר"ל שהחלה קריאת שנה כמיסהה הסתלק מכל הקטרים, כי ללס נכנסה. וז"ל ולא ישאר אדם שיקרא היום ההוא שבת אבל מתחיל בקריאת שם אחר, כגומה על החלה כמיסה היום. ובאמרו ולא ישאר אדם, כבר הודעתיך כי ענינו על אשרי הקטרים שזרעו כנחניהם כללוהם, כי בהגיע השמש לעמה ראש א"י כבר הכיטו שנה אשרי הקוטר שנקאה המזרח. וכן החמו ראשי הקטרים ששה עיקר בקריאה כמזכר למעלה. וכפל זה נבאן עם סיומו חמר במה שקדם, הן לרבע הענין בשלמותו והן לחבר הדברים אל החלק השלישי המוצב לו לעיקר מדיון כאשר הודיעתיך. לכה אל דודי שאן אל הדבר אשר ידעתי, ואורה נעמנו כך הוא, שקוראים עדיין בשם שבת אלמי הקוטר הנה, והוא קיה מערב שעדיין לא נקטע שם שנה מפייהם שנה שכבר יצאו אשרי קוטר א"י מן השבת לגמרי, כי

מבטי

ההוא שבת, אבל מתחיל בקריאת שם אהר. וע"כ אמרו גולד קודם חצות בידוע שנראה סמוך לשקיעת החמה, כאילו אמר גולד קודם חצות יום שבת בירושלים בידוע

אוצר נחמד

קול יהודה

פלו: וע"כ אמרו גולד קודם חצות וכו'. עתה שז לפרש דברי הגמרא דר"ט בברייתא למעלה והוא שחמך שמואל שהיה יכול להקץ לכל הגולה, שכבר ידוע שסביות ישראל על אדמתן דין מורה לחדש השנים ולקטע המועדות הכל היו מגוי בראיית סיחה, אם יום כ"ט לחוד שבכר היה נראה היתה היה יום ג' שחמרו ר"ח והיו מונין מנוע, ואם לא היה נראה היו מעניני החדש. אך הראיה היפה הלויה בא"י דוקא שהוא מוקדם הראיה, ואמנם בגולה אמרנו אלנות הרחוקות שהיו יושבי כנן ופש און לראיה שום מנוח, ולפיכך במקום שלא היו יכולים להגיע באלוהים מא"י היה להם סדר אחר בקביעות המועדות כפי התקולל בידם מפי משה רבינו ע"ה, והוא סוד העיבור הנזכר בגמרא. והנה במונן שהיו מקדישים ע"פ הראיה לא היו מושגים לרגע המוגל, אך במונן שאין כאלו לראיה לריץ להשוב רגע המוגל ואחריו אלו פונים בקביעותיהם. ובהם דעת החכר שאע"פ שהיו פונים אחריו המוגל עדיין היה פתולל בלנד, אם לא שבגולה אמרנו היה אפשרות לראייה היתה ביום המוגל, אף על פי שזה אי אפשר ולא יתכן שהיה הראיה בירושלים שעליה הניסד חשבון המוגל, מאחר שהראיה מתאחרת אחר המוגל כדרי המוגל, עכ"ל אש"ל עדיין אפשר שיראו את היתה באחד ממקומות הישוב שמן ירושלים ומשם ועד קצה המערב כבוד שנקרא להם שם היום שהוא שאנו קובעים לו ר"ח ועד תחית הארץ ועד הין היה כאלו נראה שיצא אחר המוגל ואחר קובעין אותו רחל קובעין ביום המוגל, והוא מאחר שעדיין שם ביום היה נקרא עליו בלחם המיטות הטולם. וזה מה שאמרנו בגמרא כי סליק ר' יוחנן שלא לכו דריק שיהיה יום ג' וז"ל מן החדש, שר"ל שאין אלו קובעים ר"ח ביום המוגל אם לא שאותו ביום עדיין יש לו שהות באחד מתקופי השנים לא פחות מלילה ויום שהוא כ"ד שעות אלו אפשר שיהיה נראה היתה בערב יום המוגל כפי מה שאנו לבי אותו מקום, והוא במוק ר"ח שעות מרגע המוגל הכל בירושלים, מפני שאין הראיה עד אחר כ"ד שעות מן המוגל, וכבר פנה יום המוגל בירושלים, עכ"ל עדיין נמצא אחד ממקומות הארץ וזה יום המוגל קודם, אם ג' והם רואין היתה בסוף יום המוגל בערב, ובהיות כל אלה קובעין ר"ח ביום המוגל, אם לא שכלל תקף הישוב לא יתכן לראייה או דוחין לקביעה ליום שאחריו. ועפ"י יובנ המשך דברי החכר: גולד קודם חצות בידוע שנראה סמוך

לשקיעת החמה. כי אם היה המוגל בירושלים ד"מ שעה אחת קודם חצות והיה עדיין נשאר מן היום עד הערב בא"י אבנ שעות (כי במונן ר"ח היום הלינה שנים ככל העולם) והשמש שוקעת בירושלים אחר כעט שעות מרגע המוגל במערב, ובה שעות (מקומות המערביים לא"י) השמש שוקעת במונן מאוחר כפי המרחק שהוא, כמו שאמרו המעבידים בשער ט"ו מעלות השמש שוקעת להם אחר שמונה שעות מרגע המוגל, וכן לרחוקים יותר שעה אחר שעה עד שהרחוקים כדי כנ"ל מעלות שהוא י"ז שעות ט"ו, כשמש שוקעת להם אחר עבור כ"ד שעות מן המוגל שכן י"ז ושבע שעות כ"ד, וקודם לזה בערב אפשר שהראיה להם היתה אם האויר זך, וכ"כ אם המוגל חצות ג' שעות בירושלים שיהיה נראה לרחוקים ר"ח מעלות חז"ל: לנד מערב. וחלום אם היה מוגל ר"ח בא"י אחר חצות, כאלו תאמר שעה שביעית מן היום ועד השקיעה בא"י ה' שעות אם תתקן לזה כמרחק היותר שאפשר והוא הין אבר הקבועים להם מתאחרת י"ח שעות, והרי סוף היום הוא לין אחר כ"ג שעות ועדיין א"ל לראות היתה שנגבול הוא כ"ד שעות, ומאחר שאין היתה נראה להם חייק כדרי שעה אחר שעות השמש שגו אינו נראה בגולה היתה, מאחר שעת הראיה היתה אלו רחוק מן השמש רק בכדי י"ב מעלות ומנוע ביומיה הוא ט"ו מעלות בשש אמת, וא"ל אין בין שקיעת השמש לשקיעת היתה מלד תנועה ביומיה שעה אחת, כי היתה שוקטת אחריו כפתוח מדי שעה: כאילו אמר גולד קודם חצות יום שבת. מתרם מאמר חז"ל שהוא כקובץ לשון והרי כאלו אמר גולד קודם חצות יום שבת בירושלים או כאלו יום אחר מימי השבוע או בידוע שכלותו היום עמנו יהיה היתה נראה בקצה המזרח, ותפס יום

שבת